Programmabegroting 2025

Veiligheidsregio Fryslân

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Voorwoord

In de Programmabegroting 2025 kijken we vooruit naar welke resultaten Veiligheidsregio Fryslân wil realiseren om een bijdrage te leveren aan een veilig en gezond Fryslân. De context waarin wij de laatste jaren opereren, is door alle crises weerbarstig en dynamisch geweest.

Tijdens het opstellen van de begroting lijken de meeste crises achter ons te liggen. Er is eind 2023 een eind gekomen aan onze coördinerende rol met betrekking tot de opvang van ontheemden uit Oekraïne en de crisisnoodopvanglocaties. Ook is onze rol in het bestrijden van het coronavirus (COVID-19) sterk teruggebracht. In deze begroting gaan we dan ook vooral in op onze reguliere taken.

In verbinding toekomstbestendig
In onze meerjarenbeleidsplannen hebben we verteld hoe wij onze rol invullen. We zetten in op verbinding met gemeenten, bedrijven, instellingen en burgers. Op die manier willen we elkaars kennis en expertise benutten.
Daarnaast hebben de crises ons nieuwe inzichten gegeven. Waar kunnen we onze reguliere werkprocessen beter, robuuster, eenvoudiger en toekomstbestendiger inrichten? Op basis van deze nieuwe inzichten evalueren en herijken we, waar dat nodig is, bestaande structuren en processen. Zo maken we onze organisatie schokbestendig en adaptief en kunnen we ons beter aanpassen als de situatie daarom vraagt.

De extra middelen, die het ministerie van Justitie en Veiligheid via de contourennota 'Versterking Crisisbeheersing en Brandweerzorg' heeft toegekend, helpen hierbij. Deze middelen zijn bedoeld om de crisisbeheersing en de regionale en landelijke informatiepositie te versterken.

Dienstverlening en ontwikkelingen
Bij het opstellen van deze begroting is de financiële toekomst van gemeenten onzeker.
Het zogenoemde ravijnjaar 2026 komt steeds dichterbij en de gemeenten hebben nog geen duidelijkheid gekregen vanuit de Rijksoverheid. Wij zijn ons hiervan bewust en beperken de toename van het financieel kader tot het noodzakelijke. We blijven ernaar streven om onze dienstverlening sober en doelmatig uit te voeren. We houden de kwaliteit hierbij in stand. Tegelijk spelen er grote vraagstukken, zoals het betaalbaar en beschikbaar houden van de zorg en de toenemende vraag tot inzet op preventie.

We nemen in deze begroting dan ook geen beleidsontwikkelingen op. Wel informeren we u over de uitkomsten van het project 'Doorlichting begroting' en over de verwerking van autonome ontwikkelingen. We hebben deze ontwikkelingen begroot volgens de spelregels zoals opgenomen in de financiële verordening en aangekondigd in de kaderbrief 2025-2028. Beide documenten hebben we ter zienswijze aangeboden aan de gemeenteraden. Uit de ontvangen zienswijzen van gemeenten concluderen wij dat deze stukken positief zijn ontvangen.

Een van de belangrijkste lessen van de afgelopen jaren is dat de werkelijkheid altijd weerbarstig is. Hoe de situatie in 2025 ook is: u kunt er in alle situaties op rekenen dat Veiligheidsregio Fryslân zijn steentje bijdraagt aan een veilig en gezond Fryslân.

Hartelijke groet,

Het Dagelijks Bestuur

De begroting 2025 is op 10 juli 2024 vastgesteld door het algemeen bestuur.

Voorzitter	**Secretaris**
De heer Mr S. van Haersma Buma	De heer W.K. Kleinhuis

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Inhoudsopgave

1. Algemeen 5
1.1. Meerjarig financieel kader 5
2. Programmaplan Gezondheid 6
2.1. Algemeen 6
2.2. Doel van het programma 6
2.2.1. Agenda Publieke Gezondheid 7
2.2.2. Levensfasen Lyts en Jong 8
2.2.3. Levensfase Grut 9
2.2.4. Levensfase Wiis 10
2.2.5. Levensfase Elkenien 10
2.2.6. Organisatie 12
2.3. Resultaten in 2025 12
2.4. Baten en lasten Gezondheid in 2025 13
3. Programmaplan Crisisbeheersing 17
3.1. Doel van het programma 17
3.2. Speerpunten Veiligheid 17
3.3. Resultaten in 2025 18
3.4. Baten en lasten Crisisbeheersing in 2025 19
4. Programmaplan Brandweer 22
4.1. Doel van het programma 22
4.2. Speerpunten 22
4.3. Resultaten Brandweer Fryslân in 2025 22
4.4. Baten en lasten Brandweer in 2025 24
5. Financiën en kengetallen 27
6. Algemene dekkingsmiddelen 28
7. Paragrafen 29
7.1. Financiering 29
7.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 31
7.3. Bedrijfsvoering 35
7.3.1. Inleiding 35
7.3.2. Goed werkgeverschap 35
7.3.3. Integriteitsbeleid en gedragscode 35
7.3.4. Privacy & security 35
7.3.5. Organisatiethema's 36
7.4. Onderhoud kapitaalgoederen 39
7.5. Verbonden partijen 40
8. Financiële begroting 41
8.1. Overzicht van baten en lasten 41
8.2. Financiële positie 45

Bijlage 1. Bijdrage per gemeente 2025-2028 48
Bijlage 2. Investeringskredieten 2025 53

1. Algemeen

1.1. Meerjarig financieel kader

Het Algemeen Bestuur stelde op 14 maart 2024 het meerjarig financieel kader vast. In deze kaderbrief worden zowel de reguliere indexatie, de beleidsmatige ontwikkelingen als de overige autonome ontwikkelingen meegenomen.

Autonome ontwikkelingen

Op 14 maart 2024 is ook een gewijzigde financiële verordening vastgesteld. Deze verordening is gewijzigd op basis van de wensen van de gemeenten. Met deze aanpassingen is de financiële verordening volledig, actueel en passend bij de praktijk. In de begroting zijn de budgetten voor materiële kosten en loonkosten conform de financiële verordening geïndexeerd.

- ***Indexering materiële kosten***
  Ten behoeve van de indexatie van materiële kosten naar het volgende begrotingsjaar gaan we uit van de consumentenprijsindex (CPI) zoals gepresenteerd in de septembercirculaire van het gemeentefonds twee jaar voorafgaand aan het betreffende begrotingsjaar.
  De gepresenteerde CPI in de septembercirculaire 2023 voor het jaar 2025 is 2,5%. Voor het jaar 2026 is dit 2,4%, gevolgd door 2,3% voor 2027 en 2,3% voor 2028.

- ***Indexering loonkosten***
  Ten behoeve van de indexatie van loonkosten naar het volgend begrotingsjaar gaan we uit van de vigerende cao. Indien de vigerende cao nog niet bekend is, dan wordt voor de verwachte loonontwikkeling voorlopig uitgegaan van de macro-economische verkenning van het CPB zoals deze in de meest recente septembercirculaire van het gemeentefonds is vermeld. Dit betreft de loonvoet sector overheid.

  De huidige cao loopt tot 1 mei 2024. Daarom is voor de begroting 2025 uitgegaan van de in de septembercirculaire 2023 gepresenteerde loonvoet sector overheid. Voor 2024 is dit 6,7%, gevolgd door 5,8% voor 2025, 4,8% voor 2026, 4,2% voor 2027 en 4,2% voor 2028.

2. Programmaplan Gezondheid

2.1. Algemeen

GGD Fryslân, gemeenten en andere partners hebben elkaar nodig op het terrein van de publieke gezondheidszorg. De juiste combinatie van kennis over (publieke) gezondheid, de lokale gezondheidssituaties en de verbinding met andere domeinen wordt steeds belangrijker om de zorg toegankelijk en betaalbaar te houden. In de 'Meerjarenkoers 2023-2026' hebben wij in beeld gebracht waar wij mee aan de slag gaan.

Preventie
Preventie krijgt in dit beleid een prominente plek en is voor gemeenten een belangrijk instrument geworden. Het draagvlak voor preventie groeit enorm, mede door de verwachte bijdrage van preventie aan het oplossen van grote maatschappelijke vraagstukken. Dit zien we onder andere terug in de uitrol van:

- het Integraal Zorgakkoord (IZA);
- het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA);
- de brede SPUK-regeling (specifieke uitkering);
- het programma Wonen Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO);
- de conceptwet Regie op de Volkshuisvesting;
- de Omgevingswet.

Netwerkorganisatie
Bovenstaande ontwikkelingen vragen van GGD Fryslân om mee te bewegen richting een 'netwerkorganisatie'. Wij willen dé adviseur, sparring- en kennispartner voor gemeenten blijven. Daarom hebben we de afgelopen jaren geïnvesteerd in het versterken van onze inhoudelijke en strategische kennis. De komende jaren verwachten wij een toename in de beleidscapaciteit en blijven we fungeren in de rol van generalistische domeinoverstijgende 'trusted advisor'.

2.2. Doel van het programma

Een gezonde basis 'foar elkenien'! Vanuit de verschillende levensfasen is het onze missie om ons in te zetten voor:

- elkenien: een gezond leven in een gezonde en veilige omgeving.
- lyts: een gezonde kansrijke start voor ieder kind.
- jong: gezond opgroeien in een kansrijke omgeving.
- grut: gezondheidspotentieel versterken.
- wiis: gezond en vitaal ouder worden.

De 'Agenda Publieke Gezondheid 2023-2026' benoemt voor deze thema's de vraagstukken voor de publieke gezondheid in Fryslân. Het is het fundament voor de samenwerking tussen de Friese gemeenten onderling en de samenwerking met de GGD.

2.2.1. Agenda Publieke Gezondheid

Leeswijzer
Het programmaplan is opgebouwd uit de levensfasen die GGD Fryslân hanteert: Lyts, Jong, Grut, Wiis en Elkenien. Onder iedere levensfase volgen we de opbouw van de vier pijlers die ook in de financiële begroting worden gehanteerd:

- Monitoring, signalering en Advies;
- Uitvoerende taken gezondheidsbescherming;
- Bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crisis;
- Toezicht houden.

Hiermee doen we recht aan de meerjarenkoers 2023-2026 en aan de traditionele opbouw van de begroting in pijlers, zoals gehanteerd door het ministerie van VWS en bij de benchmarks van de GGD'en in Nederland (zie figuur "De taken van GGD Fryslân").

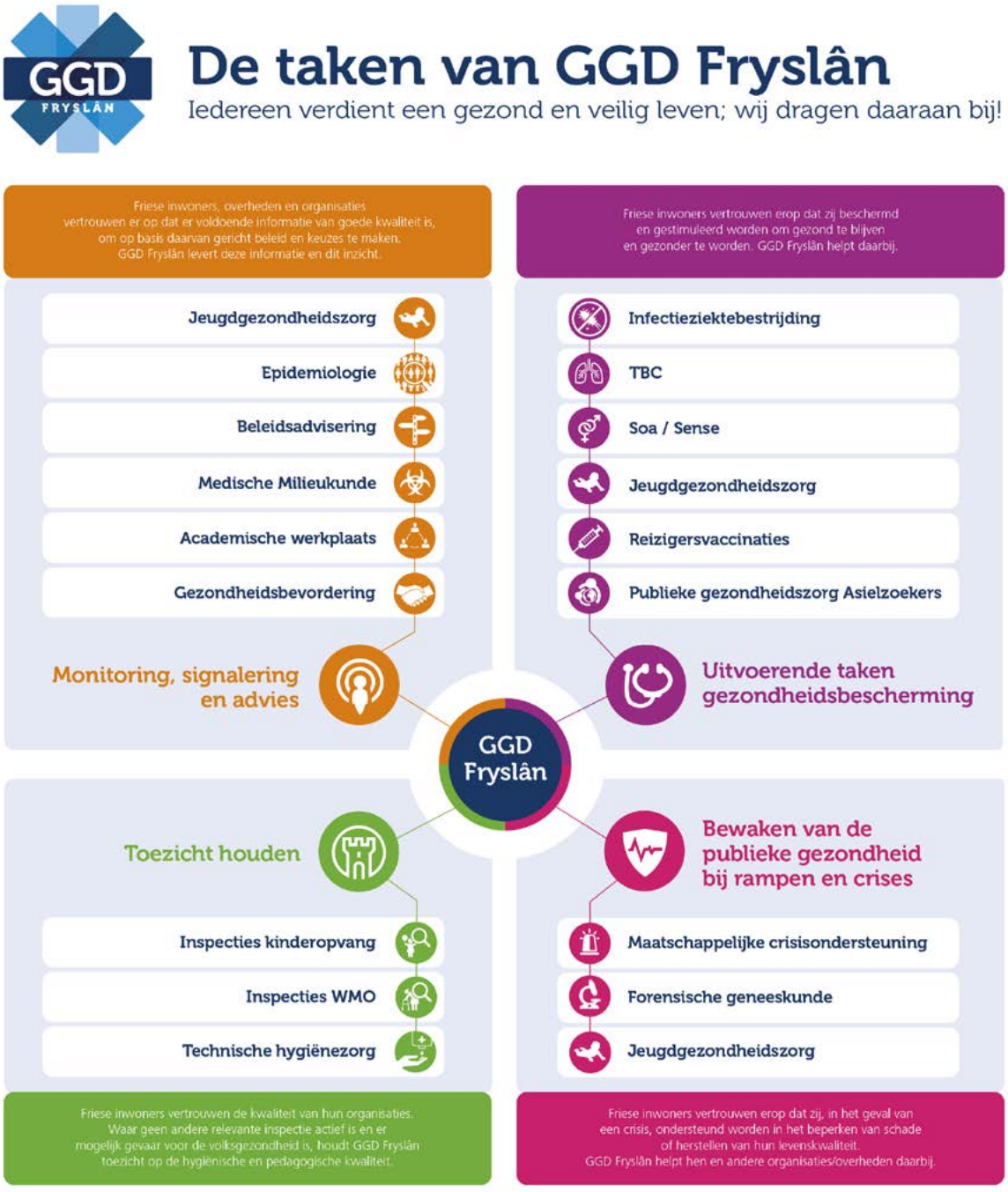

2.2.2. Levensfasen Lyts en Jong: Een gezonde kansrijke start voor ieder kind (Lyts) en Gezond opgroeien in een kansrijke omgeving (Jong)

Tot 18 jaar

Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

Toekomst jeugdgezondheidszorg

De jeugdgezondheidszorg (JGZ) in Fryslân is volop in beweging. GGD Fryslân wil een flexibele en toekomstbestendige JGZ zijn voor alle kinderen in Fryslân van -9 maanden tot 18 jaar. We willen als volgt passende zorg en ondersteuning leveren: zo vroegtijdig, licht en dichtbij mogelijk en zo zwaar als nodig. We werken digitaal waar het kan en fysiek waar het moet. Hierbij zetten we de meest passende discipline in.

Om onze ambitie te realiseren, ontwikkelen we een behoeftegericht JGZ-dienstenaanbod. Dit aanbod houdt in dat we de focus leggen op de zorgbehoeften van de ouder(s)/verzorger(s) en het kind/de jongere. Op basis daarvan bieden we passende zorg aan. Dit betekent dat ons aanbod niet (meer) voor iedereen hetzelfde is. De focus gaat in 2025 naar de verdere doorontwikkeling van dit dienstenaanbod. Hierbij vragen de thema's 'Taakherschikking', 'Digitalisering' en 'Ketensamenwerking' extra aandacht.

Het landschap waarin we werken verandert. De aandacht voor preventie wordt steeds belangrijker door de toenemende zorgvraag. We verwachten dat deze verschuiving naar de voorkant in de jeugdketen op termijn veel oplevert. Het is daarom belangrijk om goed naar onze rol en taken te kijken in relatie tot deze ontwikkelingen en daarbij oog te houden voor onze medewerkers.

Wij zijn daarnaast een belangrijke partner bij het vormgeven van het preventief jeugdbeleid in Fryslân. Zo zijn we, naast ketenregisseur/trekker, ook deelnemer aan de ketenaanpak 'Kansrijke Start' en de coalitie 'Ouderschap' (Friese Preventieaanpak). Verder zijn wij zowel lokaal als provinciaal betrokken bij het lokale en provinciale jeugdbeleid.

Mentale gezondheid versterken

In 2024 presenteren we onze visie op mentale gezondheid. Deze visie sluit uiteraard aan bij alle verschillende taken die wij al uitvoeren op het gebied van mentale gezondheid. De visie heeft verder als doel om versnippering op onderdelen tegen te gaan. We formuleren de visie in samenspraak met de verschillende programma's en de daarbij horende doelen.

Aanvullend zijn wij, naast verschillende partner-organisaties, lid van de coalitie 'Mentale gezondheid' van de Friese Preventieaanpak (FPA). In deze coalitie vindt mogelijk een uitwerking plaats van de doelstellingen die volgen uit de visie 'Mentale gezondheid'. Maar, met het oog op de inwerkingtreding van het initiatiefwetsvoorstel 'Suïcidepreventie', verwachten wij in 2025 een grotere beleidsmatige en operationele inzet op het thema 'Mentale gezondheid'. Vanuit het Rijk komen hier naar verwachting middelen voor beschikbaar.

Verder volgt de implementatie van het programma 'Strong Teens and Resilient Minds (STORM)' in een aantal gemeenten. STORM is een preventieprogramma, gericht op jongeren in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. In dit programma zorgen scholen, hulpverleners en andere ketenpartners er samen voor dat signalen van somberheid bij jongeren snel worden opgepikt én aangepakt. De individuele gemeenten kopen dit programma in via het aanvullend pakket. We onderzoeken of we STORM duurzaam kunnen verankeren binnen de gehele provincie.

Provinciale verzuimaanpak Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen
Schoolziekteverzuim is een actueel en groeiend maatschappelijk probleem. Ook in Fryslân zien we een forse toename. Ziekteverzuim is vaak een signaal. Achter ziekteverzuim zit vaak een diversiteit aan lichamelijke, psychische en/of medische problemen, soms in combinatie met problemen thuis of op school. GGD Fryslân wil verergering van deze problematiek en schooluitval voorkomen. Daarom is het belangrijk om in een vroeg stadium het verzuim terug te dringen en de schoolaanwezigheid te bevorderen.

Schoolmedewerkers, jeugdgezondheidszorgmedewerkers en leerplichtambtenaren hebben samen aandacht en zorg voor leerlingen met ziekteverzuim. De huidige aanpak is erg versnipperd en niet integraal. Een meer preventieve en vooral integrale verzuimaanpak is daarom nodig om eerder in te kunnen spelen op (beginnende) problematiek. De methode Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen (MAZL) is de enige erkende, bewezen effectieve en meer op schoolaanwezigheid gerichte ziekteverzuimaanpak in Nederland. Wij willen daarom starten met MAZL en deze methode provinciaal invoeren. Een provinciebrede aanpak is nodig, omdat niet alle leerlingen naar school gaan in de gemeente waar zij wonen. In 2024 doen wij een voorstel voor provinciale invoering van de methode MAZL vanaf 2025.
We willen de methode starten in het voortgezet onderwijs. Hierbij leggen we verbinding met de regiovisie jeugdhulp.

Methode MAZL in het kort
De methode MAZL is een bewezen effectieve methode om ziekteverzuim terug te dringen. Ook helpt de methode voorkomen dat ziekteverzuim tot schooluitval leidt. Dit is de basis van MAZL: iedere leerling die niet op school is, valt direct op en krijgt aandacht. Oftewel: proactief reageren op signalen van ziekteverzuim.
School, jeugdgezondheidszorg en gemeente werken samen om problemen snel te herkennen en een passende oplossing te bieden. Dit gebeurt in overleg met de leerling en/of ouder(s)/verzorger(s).

Rijksvaccinatieprogramma
In 2025 verandert het vaccinatieschema voor het reguliere Rijksvaccinatieprogramma (RVP). De uitvoering van het RVP wijzigt hierdoor ook. Het ministerie van VWS komt met een implementatieplan inclusief begroting. We weten nog niet wat de (financiële) impact is.

We hebben landelijk te maken met een dalende trend in de vaccinatiegraad. Het ministerie van VWS intensiveert daarom de aanpak voor het verhogen van de vaccinatiegraad. Daarnaast onderzoekt het RIVM opties voor het verhogen en bestendigen van de vaccinatiegraad (onderzoek SocioVax). Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek kunnen we besluiten tot aanpassing van ons beleid en/of regionale interventies inzetten voor het verhogen van de vaccinatiegraad.

2.2.3. Levensfase Grut: Gezondheidspotentieel versterken

18 tot ongeveer 67 jaar

Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

Vaccinatielandschap in ontwikkeling
In 2022 heeft de staatssecretaris laten weten een vaccinatievoorziening voor volwassenen te willen organiseren bij de GGD'en. Dit is een belangrijke stap richting een toekomstbestendig, flexibel en wendbaar vaccinatiestelsel. In 2024 verwachten we hierover een definitief besluit. Als deze vaccinatievoorziening doorgaat, heeft dit effect op onze inrichting en werkwijze. In dat geval onderzoeken we ook hoe we de verbinding met het RVP maken.

2.2.4. Levensfase Wiis: Gezond en vitaal ouder worden

Vanaf 67 jaar

Monitoring, signalering en Advies

De uitwerkingen van onder meer het IZA en het GALA zorgen voor meer aandacht voor Gezonden vitaal ouder worden. Het waarderend kijken naar ouderen en aandacht voor het uitstellen van kwetsbaarheid zijn daarin grote uitdagingen vanuit het perspectief van de publieke gezondheid. En daarbij de verbinding maken met thema's als onder andere: gezonde leefomgeving, sociale basis en het terugdringen van gezondheidsachterstanden. Met de inzet van tijdelijke middelen, de zogenaamde SPUK, is in 2023 gewerkt aan de versterking van de kennis binnen de GGD als het gaat om ouderen. Aan de hand daarvan vertalen we dat naar onze eigen dienstverlening. De principes van Fitaal Wiis willen we gebruiken en intensiveren in onze beleidsadvisering en gezondheidsbevorderende programma's. Op het terrein van ouderen zijn ook vele andere (welzijn) organisaties actief. De GGD wil haar preventieve kennis inbrengen als belangrijke netwerkpartner. De coalitie ***Fitaal Wiis*** binnen de FPA is daarvan een voorbeeld. Daarnaast worden vanuit IZA of het transformatiebudget middelen gezocht voor de borging van de preventieve opgave voor ouderen.

2.2.5. Levensfase Elkenien: voor alle inwoners van Fryslân

Monitoring, signalering en Advies

IZA en GALA

Voor de financiering van de regionale preventie-infrastructuur doen we een aanvraag voor SPUK IZA-middelen voor 2024, 2025 en 2026. In de governance van de FPA is een stevige rol belegd voor de acht coalities van de FPA. Het is wenselijk dat wij in elke coalitie goed zijn vertegenwoordigd. Op die manier kunnen we de brede inbreng op publieke gezondheid waarborgen en inzetten op de lokale vertaalslag van de preventie-opgaven.

We kunnen als GGD'en bijdragen aan het verkleinen van gezondheidsverschillen door collectieve preventie, met extra aandacht voor de kwetsbaren. De komende jaren bieden de uitwerkingen van het IZA en het GALA belangrijke kansen voor GGD 'en. We kunnen onze preventietaken verder invullen en uitbouwen, in samenwerking met de partners in de regio. Wij verwachten dat dit een grote rol gaat spelen in 2025.

GALA

Het GALA en de brede SPUK-regeling zorgen ervoor dat de preventieopgave voor gemeenten groter en complexer wordt. Als gevolg van een groeiend budget en de 'niet-vrijblijvende afspraken' met onder andere het Rijk, ligt de lat hoger. Het vraagt extra inzet van en financiering voor GGD Fryslân om dé adviseur, sparrings- en kennispartner voor gemeenten te blijven.

De versterking van deze kennis- en adviesfunctie is deels mogelijk op basis van de extra financiering uit het GALA en de brede SPUK-regeling. Tot en met 2026 ontvangen gemeenten financiële middelen. Deze worden conform landelijke afspraken, rechtstreeks naar de GGD'en doorgeleid voor het investeren in de kennis- en adviesrol. Voor die kennisversterking hebben we als focus 'terugdringen gezondheidsachterstand' gekozen.

Sommige GALA- opgaven voor gemeenten maken meer lokale inzet nodig of logisch. Bijvoorbeeld als het gaat om lokale projectleiders voor (één van) de vijf ketenaanpakken. Of om een centrale zorgverlener voor de ketenaanpak 'Kind naar Gezond Gewicht'. De omvang van deze verwachte extra dienstverlening weten we nu nog niet. We verwachten dat gemeenten ons opdrachten geven op basis van het aanvullend pakket.

Gezonde leefomgeving

De Omgevingswet is vanaf 1 januari 2024 van kracht. We hebben hiervoor een adviesteam ingericht. In 2024 krijgen we meer inzicht in hoe we dit team verder moeten inrichten en hoe de samenhang is met andere programma's binnen de organisatie. In de eerste helft van 2024 doen we dan ook een voorstel voor de verlening van incidentele middelen tot en met 2025. Daarna verwachten we dat structurele financiering noodzakelijk is. We werken dit uit in een voorstel dat we vervolgens voorleggen aan het bestuur. Met deze route lopen GGD Fryslân en Brandweer Fryslân gezamenlijk het proces binnen de Veiligheidsregio.

Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

Infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid

Na de eerste belangrijke stappen in de versterking van de publieke gezondheid, zet het kabinet vanaf 2025 in op structurele versterking en samenwerking binnen het stelsel van infectieziektebestrijding (IZB). We krijgen vanaf 2025 structurele financiering zodat we de in 2023 ingezette personele versterking van IZB kunnen verankeren. Daadwerkelijke invulling en uitwerking van deze structurele financiering verwachten we in de eerste helft van 2024.

De GGD'en moeten de komende periode aansluiten op de kaderstelling van de 'Landelijke Functionaliteit Infectieziektebestrijding' ten aanzien van de voorbereiding op een landelijke opschaling bij een pandemische situatie. Dit vraagt aanpassing van onze bedrijfsprocessen. Denk hierbij aan de inrichting van ons crisisplan, ons personeelsbestand, onze logistieke locaties en onze informatievoorziening. Hiervoor krijgen we naar verwachting in 2024 voor de periode 2024-2026 een SPUK-regeling. Ook moeten we bij de GGD een coördinator pandemische paraatheid benoemen.

Tuberculose

De incidentie van tuberculose (TBC) is de laatste decennia fors afgenomen. De verwachting is dat dit proces de komende jaren doorgaat. De dalende incidentie van TBC veroorzaakt aan de ene kant dat de expertise van de TBC-bestrijding verder onder druk komt te staan. Aan de andere kant zien we dat TBC-zorg lokaal nodig blijft. Dit komt met name door migratie.

Eind 2022 hebben de noordelijke GGD'en de lijn ingezet om de TBC-teams samen te voegen tot één functionele eenheid. Hiervoor hebben we een coördinator aangesteld. Deze ontwikkeling heeft invloed op de organisatie van de TBC-zorg.

Forensische geneeskunde in ontwikkeling

Het vak van de forensische geneeskunde is in ontwikkeling. Taken veranderen en nemen toe. Dit vraagt meer expertise, professionalisering en capaciteit. De ministeries van Justitie en Veiligheid (JenV) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) zijn op de hoogte van deze ontwikkelingen. GGD'en hebben hiervoor landelijk extra financiële middelen aangevraagd. Specifiek voor de lijkschouw verwachten we aanvullende middelen via het gemeentefonds.

Verder dreigt al langere tijd een tekort aan forensisch artsen. Om kwaliteit van zorg te garanderen, werken we in Noord-Nederlands verband toe naar één team binnen de forensische geneeskunde. Deze samenwerking vraagt om een financiële investering. Dit kan effect hebben op de begroting van 2025.

Daarnaast voeren wij voor de politie een aantal taken (medische arrestantenzorg en forensische medische expertise en onderzoek) uit. De politie wil deze taken in 2024 herorganiseren en heeft voor de medische arrestantenzorg een aanbestedingstraject gestart. Dit brengt risico's met zich mee. Als wij deze taken kwijtraken, heeft dit groot effect op de inrichting van de forensische geneeskunde. En daarmee ook op de uitvoering van de gemeentelijke lijkschouw.

Bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crisis

Ontwikkelingen Maatschappelijke zorg (voorheen Zorg en Veiligheid)
Gemeenten krijgen voor suïcidepreventie vanaf 2024 te maken met een aanvulling op de wet 'Publieke gezondheid'. Deze wetswijziging verplicht gemeenten om meer beleid op suïcidepreventie te maken en dit meer aan te laten sluiten op landelijke initiatieven en adviezen.

Friese gemeenten organiseren zelfstandig al veel op het gebied van suïcidepreventie. Vanaf 2024 benaderen en adviseren wij gemeenten hier ook meer over. Dit vraagt om meer expertise van onze kant en betekent ook domeinoverstijgende afstemming met gemeenten en ketenpartners. Intensivering van onze bestaande beleidscapaciteit is waarschijnlijk nodig. We verwachten hiervoor een rijksbijdrage.

De taken van 'Maatschappelijke zorg' betreffen in sommige gevallen taken die de GGD naast haar wettelijke taken doet. We onderzoeken of er voor (een deel) van deze taken alternatieve financieringsmogelijkheden zijn. Zo doen we in 2024 bijvoorbeeld een aanvraag voor een meerjarensubsidie voor het onderzoeken van de lacune tussen de niet-acute meldingen en de doorstroom naar het sociaal domein. Aanvullend daarop dienen we, in samenwerking met GGZ Friesland, een subsidieaanvraag in voor suïcidepreventie.

2.2.6. Organisatie

Opstellen strategisch huisvestingsplan
Waarschijnlijk gaan de kosten voor onze huisvesting in de komende jaren omhoog. Dit komt onder andere door stijgende huur- en servicekosten en hogere energieprijzen. Op dit moment is het financiële effect hiervan € 200.000. De verwachting is dat dit bij ongewijzigd beleid tot een structureel tekort leidt.

Wij stellen daarom een strategisch huisvestingsplan op met daarin een visie op onze huisvesting en behoeften. Hierbij volgen we de inhoudelijke doorontwikkeling van de toekomstbestendige jeugdgezondheidszorg in relatie tot de gemeentelijke context. Mogelijke consequenties hiervan zijn:

- Herziening van de initiële uitgangspunten.
- Vermindering van het aantal GGD-huisvestingslocaties.
- Verplaatsen van onze dienstverlening en een efficiënter gebruik van onze locaties.

In 2024 leggen we dit plan voor aan het bestuur.

2.3. Resultaten in 2025

Over de diverse thema's, gezondheidsonderwerpen en ontwikkelingen rapporteren we. Dit doen we deels met kwalitatieve informatie en waar mogelijk met kwantitatieve indicatoren. Die indicatoren kunnen zowel gericht zijn op output (wat heeft GGD Fryslân gedaan?) als, waar mogelijk, op outcome (welke gezondheidswinst hebben we bereikt?).

2.4. Baten en lasten Gezondheid in 2025

Programma Gezondheid	Lasten	Baten	Saldo
Pijler 1	16.866.357	55.050	16.811.307
Pijler 2	12.953.837	3.621.197	9.332.640
Pijler 3	1.886.226	1.110.109	776.117
Pijler 4	2.057.144	2.057.144	-
Toegerekende organisatiekosten	7.521.951	53.142	7.468.809
Bijdrage programma Gezondheid		34.320.958	-34.320.958
Reservemutaties Gezondheid	102.000	169.916	-67.916
Totaal programma GGD	**41.387.515**	**41.387.515**	**-**

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) in het kort
Het GALA is een akkoord tussen Rijk, gemeenten, zorgverzekeraars en GGD GHOR Nederland. Het beoogt een fundament te leggen voor een gerichte lokale en regionale aanpak. De partijen van het Akkoord hebben met elkaar afgesproken om zich gezamenlijk in te zetten voor een gezonde generatie in 2040 vanuit de brede blik op preventie.
Het akkoord is eind 2022 ondertekend en begin 2023 ontvingen de gemeenten financiële middelen via een brede SPUK voor de uitvoering vanaf 2023. Het GALA voorziet in (deels nieuwe) taken voor de GGD.

Rijk, gemeenten en GGD'en onderschrijven in het GALA de volgende gemeenschappelijke doelen:

1. Terugdringen gezondheidsachterstanden (waaronder Kansrijke Start).
2. Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten.
3. Het versterken van (de verbinding met) de sociale basis.
4. Een gezonde leefstijl.
5. Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid.
6. Vitaal ouder worden.
7. Domeinoverstijgende inzet vanuit een regionale preventie-infrastructuur.

De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040 met weerbare en gezonde mensen die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving, en waarin sprake is van een sterke sociale basis.

Dit zijn de vijf verplichte ketenaanpakken binnen het GALA:

- Kansrijke Start
- Kind naar Gezonder Gewicht
- Gecombineerde leefstijlinterventie voor volwassenen (ernstig overgewicht)
- Welzijn op recept
- Valpreventie

interview

Boost aan preventie en bevorderen gezondheid in brede zin

Dat gezondheid niet vanzelfsprekend is, blijkt wel uit de druk op de zorg. De verwachting is dat die druk alleen maar toeneemt, onder meer door krapte op de arbeidsmarkt en vergrijzing. Daarom is het realiseren van ketenaanpakken een belangrijk speerpunt binnen het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). De verwachting is bijvoorbeeld dat het 'voorkomen van vallen', door de ketenaanpak Valpreventie, helpt om de druk op verpleeghuiszorg te verminderen.

Aan de vooravond van haar pensioen kijkt beleidsmedewerker Karin de Ruijsscher terug en vooruit. "De blik op gezondheid verschuift. Waar zorg zich voorheen meer op het individu richtte, wordt het nu steeds meer een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Wij moeten met elkaar de waarden bepalen van bijvoorbeeld gezond eten. Niet alleen thuis, maar onder andere ook op het werk, op de sportclub en in het buurthuis. En dat begint al in de wieg. Om zo op latere leeftijd nog steeds gezond en actief in het leven te staan."

Wat maakt dit akkoord zo bijzonder?
"De afgelopen jaren was het vaak zo dat het Rijk van bovenaf min of meer bepaalde waar het ook lokaal in het beleid over zou moeten gaan. Met het GALA hebben Rijk, gemeenten en zorgverzekeraars een gezamenlijk akkoord gesloten. Het bijzondere is ook dat alle gemeenten meedoen en dat het Rijk financiële middelen beschikbaar stelt. Daarom kunnen we regionaal en landelijk samenwerken en van elkaar leren."

"Een gezamenlijk akkoord betekent niet dat de afspraken vrijblijvend zijn. Dat is bij de presentatie van het GALA ook vaak gezegd."

Wat is de essentie van het GALA?
"Het GALA geeft onder andere, door de bijbehorende financiering, een boost aan preventie en het bevorderen van gezondheid in brede zin. Echt nieuw is de versnelling van de implementatie van enkele concrete aanpakken op het snijvlak van het medisch en sociaal domein. Daarnaast willen we in Fryslân vanuit de brede blik op preventie veel integraler, op gebiedsniveau, samen met inwoners in een gezonde wijkaanpak werken aan wat hen bezighoudt. Waar zien zij kansen om gezondheid en welzijn te verbeteren?"

>

Wat heeft GGD Fryslân gedaan in voorbereiding op de uitvoering van het GALA?
"Vorig jaar hebben we meerdere regionale afspraken gemaakt en met elke gemeente samengewerkt aan een lokaal plan van aanpak. Ook hebben we het doorontwikkelen van al lopende regionale initiatieven aangemoedigd. Gelukkig hebben we in Fryslân een mooie traditie van samenwerken. Wat we samen kunnen doen, doen we samen. Verder hebben wij natuurlijk al een preventiestructuur staan met de Friese Preventieaanpak (FPA). Vergeleken met veel andere regio's zijn we hier in Fryslân al ver mee."

Kun je een voorbeeld noemen van een brede blik op preventie?
"Vanuit het GALA komt nu de opdracht om de 'Gecombineerde leefstijlinterventie voor volwassenen' met ernstig overgewicht beschikbaar te maken voor alle inwoners. In de praktijk betekent dit bijvoorbeeld tien behandelingen en gesprekken. Vervolgens komt de betreffende persoon terug in de thuissituatie en op het werk en daar is niets veranderd. Misschien ervaart hij of zij in die eigen omgeving ook wel stress door pestgedrag. Of er zijn op het werk weinig mogelijkheden voor het maken van gezonde keuzes. Wij willen in onze Friese aanpak dat er ook aandacht is voor die leefomgeving, zodat gezond gedrag mogelijk en logisch is."

Het GALA spreekt van 'positieve gezondheid', wat houdt dat in?
"Als er sprake is van een gezondheidsprobleem, is er niet altijd (alleen) een medisch antwoord nodig. Gezondheid wordt bepaald door verschillende factoren. Daarom krijgt 'Welzijn op recept' door GALA nu een boost. En dat betekent aansluiten bij de leefwereld van mensen en bij wat ze zelf willen. Dat is een andere benadering. Het gezondheidsprobleem staat niet centraal, maar de mens zelf en zijn of haar veerkracht. In de gezonde wijkaanpak is positieve gezondheid in het algemeen ook het vertrekpunt."

Wat gaat er verder spelen de komende tijd?
"We werken als GGD aan de verdere invulling van onze kennisrol. Wij willen een goede adviseur zijn op het gebied van 'terugdringen gezondheidsachterstand'. Dit is één van de centrale opgaven uit het GALA. Hiervoor gaan we onze kennis over processen binnen andere gemeentelijke domeinen verruimen. Dat ondersteunt namelijk die brede blik op preventie, omdat andere factoren ook van invloed zijn op (de ervaren) gezondheid van mensen zoals armoede, eenzaamheid, gebrek aan zingeving, laaggeletterdheid of de buurt waar je woont. Door die processen van ruimtelijke ordening of participatie ook goed te kennen, kunnen we nog beter bijdragen aan een integrale aanpak van gezondheidsachterstand."

Welke rol neemt de GGD in bij de uitvoering van het GALA?
"We blijven vooral de adviseur en kennispartner van de gemeenten. Ook helpen we de gemeenten met het goed coördineren en uitvoeren van allerlei taken. We zien nu al dat sommige gemeenten die taken deels bij ons willen neerleggen. Daarnaast zijn we regionaal coördinator van drie van de vijf ketenaanpakken. We doen dit soms rechtstreeks in contact met gemeenten en hun partners, maar ook in de Friese preventiestructuur: de Friese Preventieaanpak."

En, vooruitkijkend naar de toekomst?
"Er komt nu echt een boel op gang mede dankzij de extra beschikbare middelen. De verwachting is dat gemeenten veel meer 'preventieactiviteiten' (in brede zin) gaan uitvoeren. Daarin valt veel te ontdekken en te leren van elkaar. En verder wordt het spannend wat er vanaf 2026 gaat gebeuren. Gemeenten tuigen nu van alles op. Je mag toch hopen dat het Rijk over de brug komt met structurele middelen voor in ieder geval een langere periode. De mid-term review in 2024 is hiervoor een belangrijk moment. Als je het goed wilt blijven doen, heb je blijvend extra mensen nodig."

En inhoudelijk? "Dan werken we met elkaar toe naar de stip op de horizon: een positief gezonde generatie in 2040!"

3. Programmaplan Crisisbeheersing

3.1. Doel van het programma

Met het programma 'Crisisbeheersing' leveren wij een bijdrage aan de veiligheid en gezondheid van de inwoners van Fryslân. Wij richten ons op de fysieke veiligheid. Dit betekent dat wij alles in het werk stellen om risico's te verkleinen en crises en incidenten te beheersen of te bestrijden. Onder de afdeling Crisisbeheersing vallen ook de taken voor 'bevolkingszorg' en 'Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR)'.

3.2. Speerpunten Veiligheid

Wij zijn 24/7 alert en paraat

Wij beschikken over een robuuste crisis- en brandweerorganisatie, met passend en voldoende personeel. Daarmee staan we 24/7 paraat.

Wij dragen bij aan het voorkomen van crisis

Wij adviseren en informeren inwoners, gemeenten, instellingen en andere partijen in ons netwerk. Met als doel: meer veiligheid en bewustzijn.

Wij werken duurzaam en omgevingsbewust

Wij zijn een wendbare organisatie die alert is op landelijke/maatschappelijke ontwikkelingen, nieuwe risico's/trends en passen deze toe in de praktijk en onze bedrijfsvoering.

Wij zetten de netwerksamenleving centraal

Wij verbinden burgers, gemeenten, bedrijven en instellingen, werken met hen samen en benutten elkaars kennis en expertise voor, tijdens en na een incident of crisis.

Wij werken informatiegestuurd met betrouwbare data

Wij ontwikkelen ons tot informatieknooppunt en werken zoveel mogelijk met betrouwbare en kwalitatief hoogwaardige informatie en data.

3.3. Resultaten in 2025

Speerpunt	Activiteit - Wat gaan we ervoor doen?	Resultaat
Wij zijn 24/7 alert en paraat	**We richten een proces werving en selectie in voor de crisisorganisatie op de huidige arbeidsmarkt.**	We vinden geschikt en passend personeel voor onze crisisorganisatie. De crisisorganisatie is op sterkte. We leveren multidisciplinaire leiding en coördinatiecapaciteit in de lauwe en warme fase.
	We borgen de continuïteit van de crisisorganisatie.	De crisisorganisatie blijft diensten leveren na een verstoring. We hebben de huisvesting (Regionaal Coördinatiecentrum, Regionaal Beleidsteam en Veiligheidsinformatieknooppunt) van de crisisorganisatie 24/7 geborgd.
	We zorgen voor opleidingen en trainingen, waaronder praktijkoefeningen, voor onze crisisfunctionarissen.	Crisisfunctionarissen leren bij en ontwikkelen zich hierdoor verder. Ze zijn zich bewust van de risico's uit ons risicoprofiel en kennen de actuele ontwikkelingen. Bij de leertrajecten passen we nieuwe onderwijsvormen toe. Deze sluiten aan bij de behoefte van de crisisfunctionaris.
	We ontwikkelen de 'Meldkamerfunctie Crisisbeheersing', samen met de Veiligheidsregio's Groningen en Drenthe.	We vullen de 'Meldkamerfunctie Crisisbeheersing' in op basis van de vastgestelde visie 'Meldkamer Noord-Nederland'. We borgen de invulling en het werkgeverschap van de calamiteiten-coördinator op de meldkamer.
Wij dragen bij aan het voorkomen van crisis	**We maken en actualiseren bestrijdingsplannen en informatiekaarten.**	Tijdens een inzet kan de crisisfunctionaris rekenen op actuele plannen.
	We leveren een bijdrage aan het opstellen van landelijke crisisplannen.	We implementeren landelijke crisisplannen en vertalen deze naar regionale planvorming.
	We communiceren effectief richting onze inwoners over risico's uit ons risicoprofiel en naar aanleiding van urgente onderwerpen en actualiteiten. We gebruiken middelen die aansluiten bij de doelgroep.	Wij dragen bij aan het vergroten van de zelf- en samenredzaamheid van de samenleving.

Speerpunt	Activiteit - Wat gaan we ervoor doen?	Resultaat
	We geven veiligheids- en gezondheidsadvies voor evenementen.	Gemeenten gebruiken ons advies bij de vergunningverlening voor een evenement.
	We hebben inzicht in de mate van voorbereiding van zorgaanbieders op rampen en crises.	We beoordelen de staat van voorbereiding van de zorgaanbieders. We gaan in overleg met de zorgaanbieder als de voorbereiding tekortschiet.
Wij werken duurzaam en omgevings-bewust	**We implementeren de evacuatiestrategie voor de Waddeneilanden en de 'vaste wal'.**	We voeren de opdrachten in het kader van het Deltaprogramma uit.
We zetten de netwerk-samenleving centraal	**We maken samenwerkingsafspraken met ketenpartners en zorgen voor kennisdeling en informatie-uitwisseling.**	We zijn, conform onze netwerk-strategie, in contact met relevante partners en partijen. We spelen in op spontane burger-initiatieven op het gebied van veiligheid.
We werken informatie gestuurd met betrouwbare data	**We werken toe naar een 24/7 informatiepositie bij kwetsbaarheden, dreigingen en incidenten/ crises die permanent ondersteunt bij het proces van risicomonitoring.**	We hebben 24/7 een Veiligheids-informatieknooppunt (VIK) operationeel. We realiseren de aansluiting van het VIK op het knooppunt rijk-regio.

3.4. Baten en lasten Crisisbeheersing in 2025

Programma Crisisbeheersing	Lasten	Baten	Saldo
Producten Crisis	7.446.831	227.178	7.219.653
Toegerekende organisatiekosten	1.133.177	8.006	1.125.171
BDUR		4.408.683	-4.408.683
Bijdrage programma Crisis		*3.936.141*	*-3.936.141*
Reservemutaties Crisis	-	-	-
Totaal programma Crisis	***8.580.008***	***8.580.008***	**-**

interview

Het waterbewustzijn bij de bevolking vergroten en inzetten op meer samenredzaamheid

Het lijkt ver weg, maar eerdere waterdreigingen maken de implementatie van de handelingsperspectieven in geval van overstromingen noodzakelijk voor de Waddeneilanden en de vaste wal. "Een omvangrijk project waarmee we zijn begonnen op Ameland. We moeten ons, nu het klimaat verandert, nog beter voorbereiden op het risico van overstromingen. Wat moeten besturen en burgers in zo'n situatie doen?"

Over die vraag buigt VRF zich niet alleen. Beleidsadviseur Pieter Ros: "We trekken hierin samen op binnen een groot netwerk van partners zoals gemeenten, energiebedrijven, andere Veiligheidsregio's, Rijkswaterstaat, politie, ambulancediensten, veerdiensten, KNRM en zorginstellingen."

Wat is belangrijk bij de implementatie van de handelingsperspectieven?
"Goede data zijn onmisbaar. Op basis daarvan bepaalt een bestuur namelijk wat de bevolking moet doen: schuilen of evacueren. Dat zijn de twee handelingsperspectieven. Je kunt je voorstellen dat de effecten van een evacuatie supergroot zijn. Dat beslis je dus niet zomaar, daar heb je goede data voor nodig."

Over wat voor soort data hebben we het dan?
"Over met hoeveel water je rekening moet houden bij een overstroming en over hoe lang dat water blijft staan. Over welke straten in meer of mindere mate overstromen. Over wat er kapotgaat en wat niet. Die data, en nog meer, hebben we inmiddels boven tafel gehaald met het project 'Impactanalyse hoogwater en overstroming'. We hebben nu dus goed in beeld wat waar gebeurt bij overstromingen."

Wat is de huidige stand van zaken?
"Zoals gezegd, werken we nu aan een strategie voor Ameland. We zijn druk bezig met het verder ontwikkelen van de handelingsperspectieven 'schuilen of evacueren'. Concreet betekent dit een aantal zaken. Zo willen we het waterbewustzijn bij de bevolking vergroten. Daarnaast zetten we in op meer samenredzaamheid en goeie risicocommunicatie. Op Ameland onderzoeken we nu tegen welke dilemma's we aanlopen. Wat doe je bijvoorbeeld met mensen die medisch afhankelijk zijn? Zodra de strategie op Ameland staat, rollen we deze uit over de andere Waddeneilanden en de vaste wal."

Waarom meer aandacht voor samenredzaamheid?
"Omdat je elkaar tijdens een crisis nodig hebt. Vaak gebeurt dit al automatisch. Toch willen we samenredzaamheid expliciet onder de aandacht brengen. Dat mensen niet alleen aan zichzelf denken, maar samen optrekken en actie ondernemen. Dat ze oog hebben voor andere, bijvoorbeeld oudere of minder mobiele, mensen in hun omgeving en deze mensen hulp bieden."

>

Wat betekent goeie risicocommunicatie?
"Zoals aangegeven, willen we de bevolking 'waterbewuster' maken. En dat betekent goeie risico-communicatie. Het is belangrijk dat burgers weten welke handelingsperspectieven ze hebben bij een overstroming: schuilen of evacueren. En wat betekent dit dan concreet voor burgers: wat moeten ze wanneer doen en hoe? Al deze zaken en meer verwerken we in een communicatieplan."

Werkt VRF hierin ook samen andere Veiligheidsregio's?
"Voor de Fries-Groningse kust trekken we samen op met de Veiligheidsregio Groningen.
Verder hebben we gesprekken met de Veiligheidsregio Drenthe over het onderbrengen van burgers als zich een overstroming in Fryslân voordoet. Ook andere regio's volgen met belangstelling hoe wij als waterrijke provincie deze problematiek met onze netwerkpartners aanpakken."

Wordt de theorie ook in de praktijk geoefend?
"Ja, in 2026 organiseert de Rijksoverheid de grootschalige oefening 'Het water stijgt'. Daar doen wij aan mee. Een mooie manier om te testen hoe goed overheid en bestuurders voorbereid en georganiseerd zijn."

4. Programmaplan Brandweer

4.1. Doel van het programma

Het programma van Brandweer Fryslân levert een bijdrage aan de veiligheid van de inwoners van Fryslân. Wij richten ons op:

- het voorkomen en beheersen van risico's;
- het bestrijden van brand;
- hulp bij ongevallen.

4.2. Speerpunten

In de 'Meerjarenkoers 2023-2026' lichten we toe welke koers we de komende vier jaar varen. Crisisbeheersing en Brandweer Fryslân hebben gemeenschappelijke speerpunten. Voor een overzicht in beeld verwijzen we u naar paragraaf 3.2 op pagina 17 van deze begroting.

4.3. Resultaten Brandweer Fryslân in 2025

Naast de basistaken incidentbestrijding en de advies- en controletaken vanuit risico-beheersing, zet Brandweer Fryslân in op de volgende resultaten:

Speerpunt	Doel	Resultaat
Wij zijn 24/7 alert en paraat	**Dekkingsplan**	In 2025 leggen we een nieuw dekkingsplan voor aan het bestuur.
	Huisvesting	We voeren de eerste tranche van de bouwagenda uit: • We ronden de nieuwbouw Damwoude af. • We starten met de realisatie van Parrega, Terschelling-West en Oudega. • We nemen besluiten over de nieuwbouw Sneek en starten met de voorbereiding. De bouwagenda loopt tot en met 2026.
	Risicogericht oefenen	• We actualiseren de risicogerichte postprofielen. • Brandweerposten oefenen risicogericht. Als structurele input voor deze oefeningen gebruiken we de uitkomsten uit het repressief overleg, de ontwikkelingen in het kader van de energietransitie en een betere deling van informatie over risico's.

Speerpunt	Doel	Resultaat
Wij zijn 24/7 alert en paraat	**Pilot drones**	In 3Noord-verband voeren we in 2024 en 2025 een pilot uit. Naar aanleiding van deze pilot maken we een analyse van de vraag of drones van meerwaarde kunnen zijn bij een veiliger en effectiever optreden in het geval van bijvoorbeeld een brand.
Wij dragen bij aan het voorkomen van crises en branden	**Risicogericht werken**	We implementeren de systematiek 'Risicogericht werken' in al onze werkzaamheden. Dit betekent in ieder geval dat: • We meer risicogericht toezicht doen. • We twee focusthema's formuleren waarop we risicogericht toezicht houden. Dit doen we naar aanleiding van een pilot in 2024 en incidenten uit het land. • De gedefinieerde focusthema's leiden tot een andere vorm van voorlichting en adviseringsprocessen. • Risico's en brandweerzorg structurele onderdelen van het werkproces zijn in onze advisering en in ons (repressief) overleg.
	Natuurbrandbeersing	• Samen met partners voeren we de planning uit voor de 'Gebiedsgerichte aanpak'. We starten de nieuwe cyclus op en evalueren gebieden. • De 'Gebiedsgerichte aanpak' leidt per natuurgebied tot specifieke voorlichting of (preventie)maatregelen. • We gebruiken de uitkomsten van de 'Gebiedsgerichte aanpak' als structurele input voor het repressief overleg. • We maken afspraken over vervolgacties naar aanleiding van het landelijke uitvoeringsplan 'Natuurbrand'. De impact van dat plan hebben we in 2024 in beeld gebracht.
Wij werken duurzaam en omgevings-bewust	**Energietransitie**	• We zijn breder betrokken in de voorfase van energiegerelateerde initiatieven. • We integreren de energietransitie breder in onze vakbekwaamheids- en voorlichtingsactiviteiten • We stemmen de materialen, die horen bij het bestrijden van een energietransitie-gerelateerd incident, af.
	Omgevingswet	We monitoren de werkzaamheden en uren. Zo krijgen we inzicht in welke activiteiten we voor gemeenten uitvoeren en wat de kosten hiervan zijn.

Speerpunt	Doel	Resultaat
We zetten de netwerk-samenleving centraal	**Bluswater**	We zijn stevig verbonden met partners zoals Vitens en het Wetterskip. Samen werken we aan een visie op het gebruik en de beschikbaarheid van bluswater in de toekomst. We hebben de impact hiervan in beeld.
	Brandveilig Leven (BVL)	We realiseren het uitvoeringsprogramma BVL 2023-2026.
We werken informatie-gestuurd met betrouw-bare data	**Verantwoorden en verbeteren**	Zes kritische aandachtsgebieden zorgen ervoor dat we de betrouwbaarheid van onze data verhogen. Denk hierbij onder andere aan incidentdata.
	Aantoonbare vakbekwaamheid	We implementeren de actiepunten uit de in 2024 uitgevoerde evaluatie van het beleidsplan 'Vakbekwaamheid'. Dit betekent in ieder geval dat: • We alle waar-staan-we (WSW)- momenten hebben ontwikkeld. • We tien WSW-momenten per post afnemen. • We de oefenplanning per post op maat maken naar aanleiding van WSW-momenten. • We de data van aanwezigheid bij oefenmomenten en het gevolgde aantal WSW-momenten inzichtelijk hebben.
	Operationele informatievoorziening	• We doen een gebruikersonderzoek naar onze operationele informatievoorziening. • We zijn onderdeel van het VIK.
	Paraatheidsmonitoring	We hebben 24/7 zicht op de paraatheid van onze posten en kunnen hierover rapporteren.

4.4. Baten en lasten Brandweer in 2025

Programma Brandweer	Lasten	Baten	Saldo
Producten Brandweer	47.168.476	1.081.629	46.086.847
Toegerekende organisatiekosten	10.882.407	76.884	10.805.523
BDUR		5.600.746	-5.600.746
Bijdrage programma Brandweer		*50.879.529*	*-50.879.529*
Reservemutaties Brandweer	-	412.095	-412.095
Totaal programma Brandweer	***58.050.883***	***58.050.883***	**-**

interview

Samen verder werken aan vakbekwaamheid

In 2022 maakte Brandweer Fryslân een meerjarenbeleidsplan Vakbekwaamheid 2023-2026. Eén van speerpunten in dit plan is 'aantoonbare vakbekwaamheid' door het inregelen van onder andere 'waar-staan-we-momenten (wsw-momenten)'. "Ons hoofddoel is goed geoefende brandweermensen. Daarnaast willen we inzicht in hoe we ervoor staan", vertelt afdelingshoofd binnen Brandweer Fryslân Patrick Sprokkereef.

Wat gebeurt er tijdens een waar-staan-we-moment?
"Een waar-staan-we-moment is niks meer en niks minder dan een reguliere oefening. Met één verschil. De ene collega observeert de andere collega tijdens een oefening en schrijft op wat hij of zij ziet. Die input gebruiken we vervolgens voor het optimaliseren van ons oefenprogramma."

Kun je een voorbeeld noemen van een observatie?
"Stel je voor, je oefent een situatie waarbij een slachtoffer uit een zwaar beschadigde auto gehaald moet worden. Een observatie kan zijn dat de technische handeling van het openknippen van de auto goed ging, maar dat de slachtofferbehandeling beter had gekund. Bij een volgende oefening zoom je vervolgens meer in op die slachtofferbehandeling."

Hoeveel wsw-momenten voert de Brandweer jaarlijks uit?
"2023 was het eerste jaar dat we met wsw-momenten werkten. We hebben er twee per brandweerpost gedaan. Dit jaar doen we er een flinke schep bovenop en voeren we tien wsw-momenten per post uit. We bevinden ons dus nog in de beginfase, maar lopen in Nederland wel voorop. Nu is het zaak om meer meters te maken en te zorgen voor een goede inbedding van de wsw-momenten binnen de organisatie."

Volstaan de wsw-momenten voor alle werkzaamheden van de brandweer?
"Die vraag gaan we in 2024 beantwoorden. We huren een extern deskundige in die met ons meekijkt. Zitten we goed met de wsw-momenten of is een profcheck in sommige gevallen meer passend? Hoeveel momenten zijn er jaarlijks nodig en vergen ze nog aanpassing? Deze punten van evaluatie nemen we mee in onze beleidsplannen voor na 2026."

Wat is een profcheck precies?
"Dat is een soort toets waar je wel of niet voor slaagt. Uit de evaluatie kan bijvoorbeeld naar voren komen dat een profcheck echt het beste middel is om de geoefendheid voor de meer specialistische werkzaamheden, zoals de bediening van een hoogwerker of een hulpverleningsvoertuig, te ondersteunen. Goede besturing hiervan vraagt namelijk andere en extra vaardigheden."

>

Hoe ervaren de collega's de wsw-momenten?
"We zitten nog in de fase van verdere uitrol en dat betekent dat we nog dingen kunnen verbeteren, bijvoorbeeld in de ondersteuning naar de brandweerposten toe. Verder zijn de ervaringen vooral positief. Collega's vinden de wsw-momenten ongecompliceerd en laagdrempelig. Het is een prettige en natuurlijke manier om makkelijk met elkaar in gesprek te raken over het onderwerp 'vakbekwaamheid'. Ook vinden de collega's de invloed die ze met de wsw-momenten hebben op het oefenprogramma erg fijn."

5. Financiën en kengetallen

Bijdrage per programma	
GGD	34.320.958
Crisisbeheersing	3.936.141
Brandweer	50.879.529
Totaal	**89.136.628**

Inkomstenverdeling	
Bijdrage gemeenten	89.136.628
BDUR	10.009.429
Overig	8.512.635
Totaal	**107.658.692**

Kostenverdeling	
Salariskosten	71.468.977
Kapitaallasten	10.678.070
Huisvestingskosten	5.873.268
Materiële kosten	19.896.092
Totaal	**107.916.406**

Verdeelsleutel organisatiekosten	
GGD	38,5%
Crisisbeheersing	5,8%
Brandweer	55,7%

Formatie per programma	
Organisatie	110,8 fte
Brandweer	180,8 fte
GGD	287,4 fte
Crisisbeheersing	41,1 fte
Totaal	**620,1 fte**

6. Algemene dekkingsmiddelen

Gemeentelijk bijdrage in het nadelig saldo

Conform de gemeenschappelijke regelingen wordt de vastgestelde bijdrage in het nadelig saldo over de gemeenten voor de programma's Gezondheid en Crisisbeheersing verdeeld naar het inwonertal. Als afwijking hierop heeft het Algemeen Bestuur besloten de bijdrage voor het programma Brandweer te verdelen op basis van de verdeling van het cluster Openbare orde en veiligheid (OOV) in het gemeentefonds.

De bijdrage aan het programma Organisatie wordt conform de eerder vastgestelde verdeelsleutels voor organisatieoverhead toegerekend aan de oorspronkelijke taakvelden. Deze toerekening aan de taakvelden is er zodat de deelnemende gemeenten de bijdrage kunnen opnemen in hun eigen begroting. De toerekening aan de taakvelden is als volgt:

GGD	38,5%
Crisisbeheersing	5,8%
Brandweer	55,7%

Per programma is de bijdrage als volgt:

GGD	€	34.320.958
Crisisbeheersing	€	3.936.141
Brandweer	€	50.879.529
Totaal	**€**	**89.136.628**

In bijlage 1 staat een overzicht van de verdeling van de bijdrage per taakveld over de gemeenten, inclusief een meerjarenperspectief richting 2028.

Brede doeluitkering rampenbestrijdingen

De bijdrage brede doeluitkering rampenbestrijdingen (BDUR), zoals opgenomen in de begroting is gebaseerd op deze meest recente informatie. Voor de bijdrage BDUR werd tot en met 2019 conform het (bij de regionalisering afgesproken) uitgangspunt voor 35% toegerekend aan het programma Crisisbeheersing, en voor 65% aan het programma Brandweer. Vanaf 2020 is de bijdrage naar beneden bijgesteld door het Landelijk Meldkamer Systeem. Dit raakt enkel de brandweerbegroting en daarom houden we vanaf 2020 de verdeling 62% Brandweer en 38% Crisisbeheersing aan.

Vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid zijn door de contourennota Versterking Crisisbeheersing en Brandweerzorg extra middelen toegekend aan de Veiligheidsregio's. Deze middelen zijn bedoeld om een toekomstbestendig, samenhangend stelsel voor de crisisbeheersing en brandweerzorg te realiseren.

7. Paragrafen

7.1. Financiering

Beleid

De kaders voor financiering zijn gebaseerd op de 'Wet Financiering Decentrale Overheden' en de daaruit voortvloeiende uitvoeringsregelingen. Het eigen treasury-beleid van Veiligheidsregio Fryslân is vastgelegd in de financiële verordening. Daarin hebben we afgesproken dat het dagelijks bestuur bij het aantrekken van middelen de volgende kaders in acht neemt:

- Voor het aantrekken van financieringen met een looptijd langer dan één jaar vragen we tenminste twee prijsopgaven bij verschillende financiële instellingen op.
- We maken geen gebruik van financiële derivaten als bedoeld in artikel 1, onder c, van de Wet financiering decentrale overheden.

Met ons financieringsbeleid willen we de risico's voor langere tijd afdekken met vastrentende leningen. De omvang en looptijd van deze leningen stemmen we af op de omvang en levensduur van de materiële vaste activa en plannen we binnen de kaders voor de renterisiconorm.

Leningenportefeuille

Het verloop in de financieringsportefeuille is nagenoeg volledig te herleiden tot het investeringsprogramma. Door het geplande investeringsprogramma in 2024 en 2025 neemt de omvang van de langlopende leningen naar verwachting toe tot bijna € 67,4 miljoen per eind 2025. Het verwachte verloop van de leningenportefeuille is daarmee als volgt:

Saldo per 1 januari	€	67.491.723
Opname	€	6.000.000 +
Reguliere aflossingen	€	6.053.370 -/-
Saldo per 31 december	€	67.438.353

Rente

a	De externe rentelasten over de korte en lange financiering				€ 1.650.559
b	De externe rentebaten (idem)			-/-	€ 0
	Saldo rentelasten en rentebaten				**€ 1.650.559**
c1	De rente die aan de facilitaire grondexploitaties (kostenverhaal) **moet** worden doorberekend	-/-	€ 0		
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	-/-	€ 0		
c3	De rentebaat van doorverstrekte leningen, als daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	+/+	€ 0		
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				**€ 1.650.559**
d1	Rente over eigen vermogen			+/+	€ 0
d2	Rente over voorzieningen			+/+	€ 185.705
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente				**€ 1.836.264**
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)			-/-	€ 1.836.264
f	**Renteresultaat op het taakveld Treasury**				**€ 0**

We hanteren een omslagrente van 2,3% voor het toerekenen van rente aan de programma's.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

Het financieringsbeleid voorziet in een groter beroep op kortlopende leningen, voordat langlopend wordt gefinancierd. Dit betekent dat we de ruimte onder de kasgeldlimiet benutten, net zoals voorgaand jaar. Hierbij wordt de kasgeldlimiet per kwartaal overigens niet overschreden. Voor 2025 is de kasgeldlimiet bepaald op 8,2% van het begrotingstotaal, dit is € 8,9 miljoen.

De renterisiconorm voor 2025 is 20% van het begrotingstotaal vervangen voor: € 21,6 miljoen. Bij het samenstellen van de leningenportefeuille hebben we er rekening mee gehouden dat de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen de renterisiconorm niet overschrijden.

7.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het 'Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV)' schrijft voor dat de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' aandacht moet besteden aan de relatie tussen de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit.

Algemeen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de organisatie om omvangrijke tegenvallers op te vangen, zonder dat aanpassing van het beleid nodig is. Het weerstandsvermogen dient dus om de continuïteit van de organisatie te waarborgen.

De weerstandscapaciteit bestaat uit de beschikbare middelen om risico's op te vangen als deze zich voordoen. Denk daarbij aan incidentele weerstandscapaciteit, zoals aanwezige vrije reserves, en structurele weerstandscapaciteit. Bij structurele weerstandscapaciteit gaat het bijvoorbeeld om de post 'onvoorzien' en eventuele vrije begrotingsruimte.
In beginsel is bij een gemeenschappelijke regeling altijd sprake van 100% weerstands-capaciteit. De deelnemende gemeenten zijn namelijk wettelijk verplicht om ervoor te zorgen dat de gemeenschappelijke regeling altijd over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te voldoen. Een gemeenschappelijke regeling hoeft om die reden geen eigen weerstandscapaciteit aan te houden.

Veiligheidsregio Fryslân (VRF) kiest ervoor om een egalisatiereserve en een post 'onvoorzien' aan te houden. Zo kunnen we zelf een deel van de risico's opvangen. Eventuele tegenvallers hebben daardoor niet direct gevolgen voor de deelnemende gemeenten.

Beleid weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het beleid over weerstandsvermogen en risicobeheersing staat in de beleidsnota 'Weerstandsvermogen 2023-2026'. Dit zijn de hoofdlijnen van dit beleid:

- De (deels) niet afgedekte risico's staan overzichtelijk in de paragraaf 'Weerstands-vermogen en risicobeheersing'.
- In de begroting van VRF houden we geen weerstandscapaciteit aan die is bepaald aan de hand van risico's.
- De algemene reserve bestaat alleen uit een egalisatiereserve. De hoogte van deze reserve bepalen we op basis van het begrotingstotaal. De ondergrens bedraagt 2% van het begrotingstotaal en de bovengrens 5%.
- De post 'onvoorzien' is er voor personele fricties.
- Risicomanagement is een regulier onderdeel van ons managementcontrolsysteem. De geïdentificeerde risico's ondervangen we waar mogelijk door beheersmaatregelen.
- In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' staan de risico's die mogelijk op termijn impact hebben op de begroting. Deze verwerken we structureel in de begroting op het moment dat ze zich zeker gaan voordoen.

Inventarisatie van de risico's

In deze paragraaf doen we verslag van de risico's die mogelijk structurele impact hebben op de begroting. Eind 2023 hebben we een risico-inventarisatie gedaan, en hieruit zijn de volgende risico's naar voren gekomen.

Wegvallen van maatwerk- en markttaken
Veiligheidsregio Fryslân voert diverse taken uit die nauw verbonden zijn met de basistaak, maar die we niet collectief uitvoeren zoals:

- maatwerk voor de jeugdgezondheidszorg (JGZ);
- dienstverlening naar aanleiding van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo);
- reizigersvaccinaties.

Voor deze taken zetten we deels vast personeel in en doen we een beroep op overhead. Daarnaast calculeren we een winstmarge op deze taken. Deze winstmarge zorgt ervoor dat de collectieve basistaak goedkoper wordt. Het wegvallen van deze taken betekent zowel incidentele fricties als het vervallen van structurele dekking.

Fysieke en psychische schade door werkzaamheden
Het optreden van personeel en vrijwilligers bij incidenten kan fysieke en psychische schade opleveren. De gevolgen hiervan kunnen verstrekkend zijn zoals blijvende arbeidsongeschiktheid. Deze schade is niet altijd goed te verzekeren. Wij hebben daarom besloten deel te nemen aan de stichting 'Waarborgfonds Veiligheidsregio's'. Op die manier dragen alle veiligheidsregio's samen de niet-verzekerbare risico's per 1 januari 2024.

Binden en boeien van personeel
Op de huidige arbeidsmarkt is het lastig om voldoende kwalitatief personeel te werven. Hierdoor kan onze taakuitvoering in gevaar komen. Dit probleem doet zich voor bij alle organisatieonderdelen en kan gevolgen met zich meebrengen. De kwaliteit van de dienstverlening komt bijvoorbeeld onder druk te staan of de dienstverlening kan alleen worden gerealiseerd tegen onevenredig hoge kosten.

Invoering Omgevingswet brengt onzekerheden mee
De komst van de Omgevingswet bevordert de integrale afweging als het gaat om besluiten in de fysieke leefomgeving. Alle aspecten, die van invloed zijn op de fysieke leefomgeving, moeten voortaan meegenomen worden. Dit geldt dus zeker ook voor veiligheid en gezondheid. De invoering van de Omgevingswet brengt de nodige onzekerheden met zich mee. Zo is het onduidelijk hoe groot de vraag vanuit de gemeenten echt wordt. Verder laten landelijke onderzoeken zien dat de komst van de Omgevingswet meer tijd en geld kost. De minister van Binnenlandse Zaken heeft dit - en ook de bijzondere positie voor Veiligheidsregio's hierin - onderkend.

Datadiefstal
In januari 2021 werd er data gestolen uit de GGD-systemen die werden gebruikt tijdens het bestrijden van het coronavirus (COVID-19). Hierover is veel publiciteit geweest. Begin februari 2021 startte de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) daarom een onderzoek naar het gebruik van die systemen en naar de naleving van de 'Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)'. Dit onderzoek voerde de AP uit bij de twee GGD'en die direct bij de datadiefstal betrokken waren en bij de landelijke koepelorganisatie GGD GHOR Nederland. Daar beheren ze namelijk de betreffende IT-systemen voor alle regionale GGD'en.

GGD Fryslân is niet direct betrokken bij het onderzoek maar de bevindingen van de AP zijn voor ons wel interessant. Wij maken namelijk ook gebruik van de betreffende IT-systemen. Daarom implementeren we waar nodig de verbeterpunten uit het onderzoek. Hierover hebben we continue afstemming met GGD GHOR Nederland en de overige GGD'en.

Taakdifferentiatie
Europese wetgeving zorgt ervoor dat de brandweerzorg in de toekomst niet meer gedaan mag worden door vrijwilligers die verplicht moeten opkomen bij een melding of die al op de kazerne zijn en wachten op een melding. Dit heet respectievelijk consignatie en kazernering. Landelijk komt er een plan waarin staat hoe de brandweerzorg moet voldoen aan deze regelgeving. In dit plan staan onder andere de benodigde financiering en een wetswijziging van de arbeidstijdenwet. Tot die tijd blijft de situatie zoals deze is. Het is onduidelijk wie de kosten hiervan draagt.

Algemene prijsontwikkeling
De prijsstijgingen op bijvoorbeeld materieel- en materiaalgebied stijgen ver uit boven de reguliere indexatie op basis van de consumentenprijsindex (CPI), zoals vastgelegd in de financiële verordening. Oorzaken van de prijsstijgingen zijn onder andere:

- wereldwijde economische ontwikkelingen;
- schaarste aan grondstoffen en personeel;
- milieumaatregelen;
- de oorlog in Oekraïne.

We kunnen de financiële consequenties op dit moment niet concreet maken.

Langere en onbetrouwbare levertijden
Als gevolg van grondstoftekorten en krapte op de arbeidsmarkt, hebben we te maken met problemen bij de tijdige levering van materieel, materiaal en diensten. Bij aanbestedingen moeten we hier in de planning rekening mee houden. Ook moeten we trajecten vroeg beginnen en zijn duidelijke afspraken met leveranciers belangrijk. Voor ons regulier onderhoud en de aanschaf van kleiner materiaal is het nodig dat we voldoende aandacht aan het voorraadbeheer besteden. We moeten voorkomen dat er, door problemen met de levertijden, risico's in de uitvoering van de hulpverlening ontstaan. De ontwikkelingen rond levertijden kunnen financiële consequenties hebben (verschuiving van kosten in de tijd).

Verduurzaming gebouwen en materieel
Het verder verduurzamen van onze gebouwen en materieel heeft de aandacht. Veiligheidsregio Fryslân heeft hierin al op eigen initiatief stappen gezet. Op het moment dat de Rijksoverheid meer verduurzaming verplicht stelt, kan dit een verhoging van de kosten betekenen.

Rente
De afgelopen jaren waren de financieringslasten erg laag en dit heeft een voordeel opgeleverd. Het economisch tij lijkt echter gekeerd. De stijgende rente gaat waarschijnlijk voor Veiligheidsregio Fryslân leiden tot hogere kapitaallasten. Dit effect kan worden versterkt doordat de prijsstijgingen mogelijk leiden tot een hogere leningenportefeuille.

Functiewaardering verpleegkundigen en doktersassistenten
We evalueren de inhoud van het werk van verpleegkundigen en doktersassistenten. Dit betekent dat we met de betreffende functionarissen praten en functieprofielen opstellen. Op basis van de uitkomsten van die evaluatie, kunnen we vaststellen of de functionele inschaling nog passend is. In vergelijking met de meeste andere GGD'en hanteren wij een lagere inschaling. Als wij de landelijke lijn volgen, leidt dit tot een uitzetting in de begroting van € 1.000.000.

Instroom Jeugdgezondheidszorg
De afgelopen jaren bleek het gefixeerde budget toereikend om op gepaste wijze invulling te geven aan de inhoud van onze zorgactiviteiten. Als het aantal kinderen echter fors toeneemt, door het Oekraïneconflict en andere ontheemden, ontstaat hier mogelijk een budgettair risico. Dit kan ertoe leiden dat óf het budget óf de werkinhoud ter discussie komt te staan.

Vakbekwame brandweermensen
Brandweeropleidingen Noord BV (BON) is de opleidingsinstelling waar Brandweer Fryslân aan gebonden is voor het afnemen van opleidingen en het vakbekwaam houden van de brandweermensen. De beschikbare capaciteit sluit niet altijd aan bij de behoefte. Het verloop onder vrijwilligers is wisselend waardoor de behoefte aan nieuwe vrijwilligers en opleidingsplekken varieert.

Financiële kengetallen

Van de in het BBV opgenomen kengetallen zijn vier van toepassing op VRF.
Deze kengetallen zijn als volgt uitgewerkt:

Kengetallen	Jaarverslag 2023	Begrotingswijziging 2024	Begroting 2025
Netto-schuldquote	35,07%	76,60%	64,41%
Netto-schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	35,07%	76,60%	64,41%
Solvabiliteit	9,72%	7,49%	5,98%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%

Netto-schuldquote

De netto-schuldquote weerspiegelt het schuldenniveau van de organisatie ten opzichte van de exploitatie. Hoe hoger het getal, des te groter de netto-schuld ten opzichte van het begrotingstotaal. De netto-schuldquote neemt ten opzichte van het jaarverslag 2023 toe, door het aantrekken van externe financiering voor de geplande investeringen. Daarnaast was in de jaarrekening het gerealiseerde totaal van de baten veel hoger. Dit kwam door de opbrengsten die tegenover de extra kosten voor het coronavirus en de vluchtelingenopvang stonden.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de organisatie kan voldoen aan haar financiële verplichtingen. We berekenen de ratio als het aandeel eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen (balanstotaal). De solvabiliteit van gemeenschappelijke regelingen is over het algemeen laag. Dit komt omdat de deelnemende gemeenten de wettelijke verplichting hebben om ervoor te zorgen dat de gemeenschappelijke regeling altijd over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. Een gemeenschappelijke regeling hoeft om die reden geen eigen weerstandscapaciteit aan te houden.

De solvabiliteit neemt af door het invullen van de investeringsplanning in de komende jaren. Daarnaast neemt het saldo van de bestemmingsreserves af door de besteding van de specifiek voor projecten beschikbare gelden.

In de beleidsnota 'Weerstandsvermogen 2023-2026' hebben we vastgelegd dat de algemene reserve alleen bestaat uit een egalisatiereserve. Hiermee minimaliseren we de reservepositie van VRF. We hebben echter te maken met een aantal kapitaalintensieve activiteiten.
Denk aan de investering in materieel en materiaal voor de repressieve dienstverlening. En aan het realiseren, inrichten en instandhouden van diverse brandweerkazernes, consultatiebureaus en kantoorlocaties. Deze kapitaalintensieve activiteiten leiden tot een relatief hoge mate van externe financiering. De enerzijds lage reservepositie en anderzijds kapitaalintensieve activiteiten leiden tot een relatief lage solvabiliteit.

7.3. Bedrijfsvoering

7.3.1. Inleiding

Het organisatieonderdeel Bedrijfsvoering bestaat uit de afdelingen Communicatie, Informatiemanagement, Huisvesting en Facilitaire Zaken, Inkoop, Juridische Zaken, Personeel en Organisatie, Financiën en Administratie. Bedrijfsvoering levert een bijdrage aan een veilig en gezond Fryslân door de primaire processen van VRF (brandweerzorg, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg) zo gericht en effectief mogelijk te ondersteunen. Bedrijfsvoering is faciliterend, adviserend en helpt grenzen te bewaken. Door deze taken centraal te beleggen, verlagen we de kosten en de kwetsbaarheid terwijl we de kwaliteit verhogen.

7.3.2. Goed werkgeverschap

VRF is een energieke organisatie met bevlogen medewerkers die zich dagelijks inzetten voor een veilig en gezond Fryslân. Wij willen een goede en aantrekkelijke werkgever zijn. Daarom bieden we volop mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling en investeren we in de professionalisering van onze medewerkers. Dit doen we door opleiden en trainen, het aanbieden van interne loopbaancoaches en intervisie. Door het uitvoeren van een medewerkerswaarderingsonderzoek halen we feedback op uit de organisatie. Deze input gebruiken we om een nog betere werkgever te worden.

Ook vinden we gezondheid en vitaliteit belangrijk. Wij stellen daarvoor bijvoorbeeld preventieve instrumenten beschikbaar voor onze medewerkers zoals een budgetcoach en een mantelzorgmakelaar. De komende jaren zetten we verder in op duurzame inzetbaarheid van medewerkers binnen het gezondheids- en veiligheidsdomein. We sluiten bijvoorbeeld aan bij de landelijke plannen om binnen Brandweer Fryslân meer aandacht te geven aan duurzame inzetbaarheid en arbeidsveiligheid. Specifieke aandacht geven we daarbij aan PTSS als beroepsziekte en aan de blootstelling aan gevaarlijke stoffen, waaronder PFAS.

7.3.3. Integriteitsbeleid en gedragscode

VRF is een integere organisatie. Dit komt terug in onze kernwaarden: betrokken, betrouwbaar en professioneel. Op basis van deze waarden hebben we ons integriteitsbeleid en onze gedragscode opgesteld. Hierover rapporteren we jaarlijks aan het bestuur.

Doelstellingen van het integriteitsbeleid zijn:

- Het onderwerp integriteit onder de aandacht brengen en bespreekbaar maken.
- Helderheid verschaffen over wat we verwachten van medewerkers en management en hoe om te gaan met eventuele misstanden.

Onze gedragscode is bedoeld om rechten, plichten, procedures en sancties - die wettelijk zijn vastgelegd - betekenis te geven in geldende gedragsregels. Deze bieden houvast bij de dagelijkse professionele omgang met de klant en met elkaar. De gedragscode is een uitwerking van het integriteitsbeleid.

7.3.4. Privacy & security

We hebben organisatorische en technische maatregelen getroffen om de privacy bij de verwerking van persoonsgegevens verder te waarborgen. Ook in 2025 zien de functionaris gegevensbescherming en de privacy-officer toe op de toepassing van de privacywetgeving. Ze rapporteren hierover aan de directie en het dagelijks bestuur. Het doel is om het aantal incidenten te voorkomen en te beperken.

Technische ontwikkelingen

De technische voorzieningen op securitygebied ontwikkelen zich in snel tempo. VRF zorgt ervoor dat de techniek deze ontwikkelingen blijft volgen. We implementeren waar nodig aanvullende maatregelen en voorzieningen. De Chief Information Security Officer (CISO) en Information Security Officers (ISO's) bewaken de toepassing van de securitynormen uit BIO en NEN7510.

Met ingang van 2024 zijn we gestart met werken volgens het ‘zero trust raamwerk’. We bouwen dit in 2025 verder uit. Het ‘zero trust raamwerk’ is een IT-beveiligingsmodel. Dit model zorgt ervoor dat alle gebruikers en apparaten, binnen en buiten het netwerk van de organisatie, moeten worden geverifieerd en geautoriseerd. Alleen op die manier krijgen ze toegang tot netwerken, toepassingen en gegevens.

7.3.5. Organisatiethema's

In de ‘Meerjarenkoers VRF 2023-2026' noemen we de volgende organisatiethema’s: passend personeel bij onze adaptieve opgave, duurzaamheid en procesgericht werken. In deze beleidsperiode geven we vorm aan de ambitie die we op deze drie thema’s hebben. Hierbij werken we datagedreven. Datagedreven werken is het sturen op basis van onbewerkte feiten en ruwe data. Hierdoor kunnen we binnen onze organisatie sneller, beter én accurater beslissingen nemen. Ook gebruiken we deze data als input voor het maken van nieuw beleid voor Veiligheid en Gezondheid en voor het optimaliseren van onze werkprocessen.

Passend personeel bij onze adaptieve opgave

De crises van de afgelopen jaren hebben ons geleerd dat wij ons voortdurend moeten kunnen aanpassen aan wat de buitenwereld van ons vraagt. Dit vergt een grote dosis aanpassings- en uithoudingsvermogen. Tegelijkertijd hebben wij wettelijke en reguliere taken die juist om stabiliteit vragen. Voor al die verschillende opgaven hebben we passend personeel nodig. Door de schaarste op de arbeidsmarkt, die wordt versterkt door de vergrijzing en pensionering van een deel van ons personeel, staan we voor een grote uitdaging. Deze ontwikkeling vraagt om creativiteit, anders denken en maatwerk. Dit ziet er als volgt uit:

- We zorgen voor een werkgeversvisie zodat voor iedere nieuwe medewerker duidelijk is bij wat voor werkgever hij of zij werkt.
- We werken samen met andere grote werkgevers en opleiders in het noorden.
- We hebben aandacht voor de personele aspecten 'werving en selectie' en het 'behoud van personeel'. Daarnaast worden scholing, leren en ontwikkelen belangrijke pijlers in ons kwaliteitssysteem.
- We bevorderen vitaliteit van medewerkers vanuit het perspectief van positieve gezondheid

Duurzaamheid

Ons duurzaamheidsbeleid ‘Groen=Doen!’ heeft twee hoofddoelen:

1. Voldoen aan de wet- en regelgeving als het gaat over energiebesparing.
2. Het leveren van een zo groot mogelijke bijdrage aan de klimaatdoelstellingen.

In 2024 maken we de duurzaamheidsdoelen concreet. Deze concretisering geeft de komende jaren richting en houvast aan de wettelijke kaders, ambities en kansen op het gebied van duurzaamheid. Dit start met inzicht in de stand van zaken van de duurzaamheidsdoelen en de mogelijke impact van verdere concretisering.

In 2025 verplaatsen we de aandacht naar de uitvoering van de plannen. Het eigenaarschap op de projecten beleggen we binnen de afzonderlijke kolommen. Centraal houden we regie op de behaalde resultaten en de duurzaamheidsimpact.

Procesgericht werken

Binnen het organisatiethema ‘Procesgericht werken’ staat de dienstverlening aan de Friese burger centraal. We zien procesgericht werken als één van de hulpmiddelen om nog klant-gerichter te werken en om ons werk op alle niveaus continu te verbeteren.

In 2025 voeren we, onder het motto ‘Leren door te Doen!’, vijftien tot twintig verbetertrajecten per jaar uit. Tijdens deze trajecten houden we onze processen tegen het licht. Met als doel deze processen als volgt te verbeteren:

- Hogere kwaliteit voor de klant en hogere klanttevredenheid.
- Effectiviteit, efficiëntie, beheers-, doel- en rechtmatigheid.
- Hogere overdraagbaarheid en groter lerend vermogen.
- Duidelijkheid over eigenaarschap en verbeterde samenwerking.

interview

Passend personeel vinden én behouden vraagt tijd, een uitgedachte strategie en een zorgvuldige aanpak

Werken bij Veiligheidsregio Fryslân is werken in een bijzondere sfeer. "En dat doe ik al acht jaar met veel plezier", vertelt afdelingshoofd Personeel & Organisatie Wilma Zoer. "De openheid, transparantie en collegialiteit in combinatie met de complexiteit, diversiteit en het maatschappelijk karakter van de organisatie, maken het werken hier gewoon erg leuk. En zo denk ik er niet alleen over." Al jarenlang laat het interne medewerkersonderzoek dezelfde resultaten zien.

Maar, de arbeidsmarkt wordt steeds krapper. Passend personeel vinden is daardoor een steeds grotere uitdaging. "Daarnaast hebben we te maken met steeds nieuwe veiligheidsissues en crisistypen binnen een complexer landschap. Ons personeel moet continu mee in die ontwikkelingen en alert en snel kunnen inspelen op nieuwe situaties. Dat vraagt ook andere competenties."

Wat betekenen deze ontwikkelingen voor de werving en selectie van VRF?
"We zien dat werving en selectie echt een expertise aan het worden is, dat er niet meer door de HR-adviseur bijgedaan kan worden. We willen het proces daarom anders inrichten. En dat betekent het toevoegen van een nieuwe functie aan ons team, iemand die alleen maar bezig is met werven en selecteren. Passend personeel vinden en behouden voor onze adaptieve organisatie vraagt namelijk tijd, een uitgedachte strategie en een zorgvuldige aanpak. Met als doel: meer effect op de arbeidsmarkt."

"Daarnaast kijken we met onze personeelsplanning nog meer vooruit. Oftewel: wat hebben we nu aan functies in huis, wie gaan er bijna met pensioen, welke ontwikkelingen staan ons te wachten en wat hebben we daarvoor in de toekomst nodig?"

VRF werkt hierin ook samen met andere organisaties en opleiders in Fryslân?
"Ja, binnen een Fries netwerk hebben we op regelmatige basis contact met andere organisaties zoals gemeenten, provincie Fryslân, bibliotheken, Caparis, FUMO en het Wetterskip. Om van elkaar te leren en best practises uit te wisselen. We hebben namelijk allemaal te maken met dezelfde maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op onze werving en selectie."

In de programmabegroting staat het ontwikkelen van een werkgeversvisie. Wat wordt daar precies mee bedoeld?
"In deze visie komt te staan wat (nieuw) personeel van ons als werkgever mag verwachten, maar ook wat wij van medewerkers mogen verwachten. Deze werkgeversvisie moet zorgen voor focus en prioritering: waar zijn we van en wat doen we wel en niet? Daarin kunnen we nog veel scherpere keuzes maken. We halen hiervoor de komende tijd input op bij het Directieteam (DT) en onze medewerkers. Doel is: een goede werkgever zijn en blijven."

>

Kun je concreet een paar voorbeelden noemen van onderwerpen die in deze visie komen te staan?
"Denk bijvoorbeeld aan een goede onboarding voor al onze nieuwe medewerkers. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat iedereen via dezelfde deur binnenkomt en dezelfde basiskennis heeft? Of denk aan leren, ontwikkelen, werkgeluk en vitaliteit."

"Ons plan is onder andere het opzetten van een digitale leeromgeving, gedacht vanuit wat onze wendbare organisatie nodig heeft. Hierin staat bijvoorbeeld alle basisinformatie, inclusief basis-trainingen, voor nieuw personeel op een rij. Wat moet onze werknemer minimaal weten voor het goed doen van zijn of haar werk? Deze digitale leeromgeving biedt daarnaast vervolgtrainingen voor het opdoen van verdere of andere specifieke kennis. Zodat ons personeel competent is en blijft en ook de mogelijkheid heeft om te blijven leren en intern door te groeien."

Het bevorderen van vitaliteit staat apart genoemd in de Programmabegroting. Waarom?
"We vinden niet alleen de juiste mensen op de juiste plek belangrijk, we willen ook vitale mensen in huis. Met ons gezondheidsbeleid zetten we hierop in. Zo bieden we ieder jaar activiteiten of voorzieningen aan op het gebied van (mentale) gezondheid. We organiseerden bijvoorbeeld al vitaliteitsweken, een workshop stress en fysieke testen voor medewerkers. Ook hebben we een budgetcoach in huis en bieden we onze medewerkers de mogelijkheid om vrijblijvend een eerste gesprek aan te gaan met een mantelzorgmakelaar."

Waarin heeft VRF al stappen gezet?
"De arbeidsmarktcommunicatie binnen GGD Fryslân moest dringend anders, omdat vacatures zich moeilijk lieten invullen. Resultaat is een nieuwe 'Werken bij-site'. Potentieel nieuw personeel vindt op deze site nu veel meer algemene informatie. Wat betekent het bijvoorbeeld als je als arts of verpleegkundige bij de GGD komt werken? We hebben hiervoor natuurlijk nauw samengewerkt met de collega's binnen de GGD. Zij weten als geen ander waar het 'goud in de pot' binnen de GGD te vinden is. Ook hebben we de site persoonlijker gemaakt in de vorm van foto's en filmpjes van GGD-collega's. We hopen deze lijn in de toekomst breder door te zetten binnen VRF."

7.4. Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf vertellen we over het beheerbeleid van de gebouwen die Veiligheidsregio Fryslân structureel en tijdelijk bezit of huurt. Het gaat om onderstaande gebouwen:

- Hoofdkantoor aan de Harlingertrekweg.
- Brandweerkazernes: 66, waarvan 48 in eigendom.
- Twee boothuizen: één in eigendom en één huur.
- Gehuurde opslagloods die fungeert als tijdelijke opslag van afgeschreven materieel.
- 45 huurlocaties voor de Jeugdgezondheidszorg van GGD.
- Het gehuurde Regionaal Coördinatie Centrum (RCC), dat is ondergebracht bij de meldkamer.

Kwaliteitsniveau beheer en onderhoud

Als grondslag voor het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen, passen wij de NEN-2767 norm toe. De NEN-2767 norm is een breed toegepaste wijze van conditiemeting. Hiermee wordt de technische kwaliteit van bouw- en installatiedelen op een objectieve manier vastgelegd. Er zijn zes kwaliteitsniveaus: niveau één staat voor 'uitstekend' en niveau zes staat voor 'zeer slecht'. De bestuurlijke afspraak bij het beheer en onderhoud is, net als voorgaande jaren, kwaliteitsniveau zes. Dit betekent dat wij een 'redelijke conditie' nastreven. Plaatselijk zichtbare veroudering vinden wij acceptabel, zolang de functievervulling van bouw- en installatiedelen niet in gevaar komt. Bij de huurlocaties streven wij ernaar om een vergelijkbaar kwaliteitsniveau vast te leggen in de huurovereenkomsten.

Onderhoudsvoorzieningen

Op basis van dit uitgangspunt hebben wij onderhoudsvoorzieningen gemaakt. Met een onderhoudsvoorziening worden de lasten van groot onderhoud over de jaren geëgaliseerd. De toevoeging aan de voorziening (met andere woorden: de jaarlijkse lasten) is het gemiddelde bedrag van het groot onderhoud dat we nu redelijkerwijs kunnen voorzien. Wettelijk gezien moet de evaluatie van de voorziening eens in de vijf jaar. In de praktijk hanteren wij een richtlijn van eens per drie jaar.

In 2022 lieten wij een nieuwe schouw uitvoeren. De uitkomsten hiervan staan in de herijking van de voorziening. De schouw bleek betrouwbaar en biedt een goed handvat voor de verwachte onderhoudslasten.

Bouwagenda weer opgestart

Eerder hebben we grootschalige nieuwbouw- en verbouwplannen uitgesteld, in afwachting van besluiten over taakdifferentiatie. Een aantal brandweerposten bevindt zich echter in minder goede staat. Daarom startten we in overleg met de bestuurscommissie Veiligheid de bouwagenda weer op. Op basis van een nieuwe planning en een financiële doorrekening hebben we het toekomstperspectief geschetst voor de uitvoering van deze bouwagenda.

De financiële lasten zijn, op basis van het prijspeil medio 2021, tot 2040 gedekt in de meerjareninvesteringsplanning. In 2021 hebben we een stuurgroep Bouwagenda opgericht. Zo borgen we dat de planning, kwaliteit en kosten van de uitvoering van de bouwagenda binnen de gestelde kaders blijven. Binnen deze groep werken verschillende specialisaties samen zodat we eventuele verassingen tijdig onderkennen en gepast kunnen ingrijpen.

7.5. Verbonden partijen

Definitie Verbonden Partij

Een Verbonden Partij (VP) is een privaat- of publiekrechtelijke organisatie waarin de VRF een financieel én een bestuurlijk belang heeft. Er is sprake van een financieel belang als de VRF aansprakelijk is bij het niet nakomen van de verplichtingen door de rechtspersoon. Er is sprake van een bestuurlijk belang als de VRF vertegenwoordigd is in het bestuur of daarin zeggenschap kan uitoefenen. Gelet op deze kwalificaties van belang kent de VRF geen verbonden partijen. Hieronder wordt Stichting BON uitgelicht. Met deze partij heeft VRF namelijk een nauwe betrokkenheid.

Stichting BON

De bestuurlijke deelname, samen met de veiligheidsregio's Groningen en Drenthe, in de Stichting Brandweeropleidingen Noord (BON) benadert de definitie van een Verbonden Partij. Er is echter volgens de statuten geen sprake van een financieel belang in de stichting.
De stichting is aandeelhouder in de BON B.V. De BON B.V. heeft een 100%-deelneming in Oefencentrum Noord B.V. en Brandweeropleidingen Noord B.V. Stichting BON factureert de afgenomen dienstverlening (opleiden of oefenen). Stichting BON is daarom formeel geen Verbonden Partij.

8. Financiële begroting

8.1. Overzicht van baten en lasten

Primitieve begroting 2025			
	Lasten	Baten	Saldo
Programma Gezondheid			
Pijler 1	16.866.357	55.050	16.811.307
Pijler 2	12.953.837	3.621.197	9.332.640
Pijler 3	1.886.226	1.110.109	776.117
Pijler 4	2.057.144	2.057.144	-
Toegerekende organisatiekosten	7.521.951	53.142	7.468.809
Bijdrage programma Gezondheid		*34.320.958*	*-34.320.958*
Reservemutaties Gezondheid	102.000	169.916	-67.916
Totaal programma GGD	***41.387.515***	***41.387.515***	**-**
Programma Crisisbeheersing			
Producten Crisisbeheersing	7.446.831	227.178	7.219.653
Toegerekende organisatiekosten	1.133.177	8.006	1.125.171
BDUR		4.408.683	-4.408.683
Bijdrage programma Crisis		*3.936.141*	*-3.936.141*
Reservemutaties Crisis	-	-	-
Totaal programma Crisis	***8.580.008***	***8.580.008***	**-**
Programma Brandweer			
Producten Brandweer	47.168.476	1.081.629	46.086.847
Toegerekende organisatiekosten	10.882.407	76.884	10.805.523
BDUR		5.600.746	-5.600.746
Bijdrage programma Brandweer		*50.879.529*	*-50.879.529*
Reservemutaties Brandweer	-	412.095	-412.095
Totaal programma Brandweer	***58.050.883***	***58.050.883***	**-**
Eindtotaal	***108.018.406***	***108.018.406***	**-**

Overzicht baten en lasten art. 27 BBV			
	Lasten	**Baten**	**Saldo**
Programma Gezondheid	33.450.220	41.164.458	7.714.238
Programma Crisisbeheersing	6.916.516	8.572.002	1.655.486
Programma Brandweer	44.541.062	57.561.904	13.020.842
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-
Overhead	22.363.363	138.031	-22.225.332
Heffing vpb	-	-	-
Onvoorzien	645.245	-	-645.245
Saldo van baten en lasten	***107.916.406***	***107.436.395***	***-480.011***
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma	102.000	582.011	480.011
Resultaat	***108.018.406***	***108.018.406***	***-***

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Meerjarenperspectief 1/2

	Jaarrekening 2023			Primitieve begroting 2024			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma Gezondheid									
Pijler 1	20.915.494	4.745.157	16.170.337	16.288.349	52.032	16.236.317	16.866.357	55.050	16.811.307
Pijler 2	13.537.400	6.322.026	7.215.374	12.471.276	3.431.933	9.039.343	12.953.837	3.621.197	9.332.640
Pijler 3	8.632.563	7.909.847	722.716	1.742.098	1.050.702	691.396	1.886.226	1.110.109	776.117
Pijler 4	2.008.745	1.823.179	185.566	1.944.371	1.944.371	-	2.057.144	2.057.144	-
Toegerekende organisatiekosten	6.616.241	313.301	6.302.940	7.063.368	83.681	6.979.687	7.521.951	53.142	7.468.809
Bijdrage programma Gezondheid		*28.352.576*	*-28.352.576*	-	32.500.228	-32.500.228		*34.320.958*	*-34.320.958*
Reservemutaties Gezondheid	570.838	2.985.146	-2.414.308	102.000	548.515	-446.515	102.000	169.916	-67.916
Totaal programma GGD	**52.281.282**	**52.451.233**	**-169.951**	**39.611.462**	**39.611.462**	**-**	**41.387.515**	**41.387.515**	**-**
Programma Crisisbeheersing									
Producten Crisisbeheersing	32.378.149	26.809.365	5.568.784	7.170.600	217.347	6.953.253	7.446.831	227.178	7.219.653
Toegerekende organisatiekosten	1.288.023	47.199	1.240.825	1.355.383	12.606	1.342.776	1.133.177	8.006	1.125.171
BDUR		4.760.109	-4.760.109	-	4.768.687	-4.768.687		4.408.683	-4.408.683
Bijdrage programma Crisisbeheersing		*2.794.979*	*-2.794.979*	-	*3.519.281*	*-3.519.281*		*3.936.141*	*-3.936.141*
Reservemutaties Crisisbeheersing	923.679	318.839	604.841	-	8.062	-8.062	-	-	-
Totaal programma Crisisbeheersing	**34.589.852**	**34.730.490**	**-140.638**	**8.525.983**	**8.525.983**	**-**	**8.580.008**	**8.580.008**	**-**
Programma Brandweer									
Producten Brandweer	38.954.626	1.280.561	37.674.065	44.072.905	1.018.371	43.054.534	47.168.476	1.081.629	46.086.847
Toegerekende organisatiekosten	9.572.068	453.270	9.118.799	10.218.950	121.065	10.097.885	10.882.407	76.884	10.805.523
BDUR		5.248.501	-5.248.501	-	4.677.064	-4.677.064		5.600.746	-5.600.746
Bijdrage programma Brandweer		*42.384.576*	*-42.384.576*	-	*47.772.932*	*-47.772.932*		*50.879.529*	*-50.879.529*
Reservemutaties Brandweer	3.098.389	2.510.064	588.324	-	702.423	-702.423	-	412.095	-412.095
Totaal programma Brandweer	**51.625.083**	**51.876.972**	**-251.889**	**54.291.855**	**54.291.855**	**-**	**58.050.883**	**58.050.883**	**-**
Eindtotaal	***138.496.216***	***139.058.695***	***-562.479***	***102.429.300***	***102.429.300***	**-**	***108.018.406***	***108.018.406***	**-**

Meerjarenperspectief 2/2

	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma Gezondheid									
Pijler 1	17.626.136	60.287	17.565.849	18.301.468	62.750	18.238.718	19.002.626	65.315	18.937.311
Pijler 2	13.538.698	3.965.690	9.573.008	14.059.162	4.127.704	9.931.458	14.599.604	4.296.425	10.303.179
Pijler 3	1.971.633	1.215.716	755.917	2.047.748	1.265.383	782.365	2.126.798	1.317.106	809.692
Pijler 4	2.155.887	2.155.887	-	2.246.434	2.246.434	-	2.340.785	2.340.785	-
Toegerekende organisatiekosten	7.817.400	54.418	7.762.983	8.101.450	55.670	8.045.780	8.388.204	56.950	8.331.254
Bijdrage programma Gezondheid		*35.759.756*	*-35.759.756*		*37.100.322*	*-37.100.322*		*38.483.436*	*-38.483.436*
Reservemutaties Gezondheid	102.000	-	102.000	102.000	-	102.000	102.000	-	102.000
Totaal programma GGD	**43.211.754**	**43.211.754**	**-**	**44.858.262**	**44.858.262**	**-**	**46.560.017**	**46.560.017**	**-**
Programma Crisisbeheersing									
Producten Crisisbeheersing	7.760.669	236.299	7.524.370	8.051.816	244.777	7.807.038	8.352.781	253.579	8.099.202
Toegerekende organisatiekosten	1.177.686	8.198	1.169.488	1.220.478	8.387	1.212.092	1.263.677	8.579	1.255.098
BDUR		4.408.683	-4.408.683		4.408.683	-4.408.683		4.408.683	-4.408.683
Bijdrage programma Crisisbeheersing		*4.285.175*	*-4.285.175*		*4.610.447*	*-4.610.447*		*4.945.617*	*-4.945.617*
Reservemutaties Crisisbeheersing	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal programma Crisisbeheersing	**8.938.355**	**8.938.355**	**-**	**9.272.294**	**9.272.294**	**-**	**9.616.458**	**9.616.458**	**-**
Programma Brandweer									
Producten Brandweer	48.550.806	1.105.563	47.445.243	50.253.071	1.196.341	49.056.730	51.887.982	1.244.761	50.643.221
Toegerekende organisatiekosten	11.309.849	78.729	11.231.120	11.720.799	80.540	11.640.259	12.135.661	82.393	12.053.269
BDUR		5.600.746	-5.600.746		5.600.746	-5.600.746		5.600.746	-5.600.746
Bijdrage programma Brandweer		*52.985.617*	*-52.985.617*		*55.076.243*	*-55.076.243*		*57.095.743*	*-57.095.743*
Reservemutaties Brandweer	-	90.000	-90.000	-	20.000	-20.000	-	-	-
Totaal programma Brandweer	**59.860.655**	**59.860.655**	**-**	**61.973.870**	**61.973.870**	**-**	**64.023.643**	**64.023.643**	**-**
Eindtotaal	***112.010.764***	***112.010.764***	**-**	**116.104.426**	**116.104.426**	**-**	***120.200.118***	***120.200.118***	**-**

Toelichting:

De mutatie van het nadelig saldo per programma ten opzichte van 2024 is als volgt:

Analyse mutatie gemeentelijke bijdrage per programma					
Omschrijving	**Gezondheid**	**Brandweer**	**Crisis**	**Organisatie**	**Totaal**
Indexatie loonkosten	2.918.635	3.298.093	755.956	1.537.259	8.509.942
Indexatie materiële kosten	104.934	597.826	30.554	188.580	921.894
Dekkingsplan		369.228			369.228
Rijksvaccinatieprogramma	146.000				146.000
Terugstorten begrote storting egalisatiereserve	-62.018	-847.666	-106.287	624.955	-391.016
Doorlichting begroting				451.691	451.691
Rente		346.162		54.656	400.818
Totaal	**3.107.551**	**3.763.643**	**680.222**	**2.857.140**	**10.408.557**
Verdeling organisatie	1.099.999	1.591.427	165.714		2.857.140
Incl. organisatie	**4.207.550**	**5.355.070**	**845.937**		**10.408.557**

8.2. Financiële positie

Arbeidsverplichtingen

Conform het besluit 'Begroting en Verantwoording' is het niet toegestaan voorzieningen op te nemen voor jaarlijks terugkerende verplichtingen met een vergelijkbaar volume. Dit gaat vooral om verplichtingen rondom vakantiegeld en het opgebouwde saldo vakantiedagen. Deze lasten zijn structureel gedekt in de begroting.

Investeringskredieten

Als onderdeel van de begroting is het meerjareninvesteringsplan vastgesteld. De geplande investeringen zijn aan te merken als investeringen met economisch nut en worden geactiveerd conform de regels die zijn vastgesteld in de financiële verordening. De effecten hiervan zijn in de kapitaallasten van de programma's verwerkt. De vast te stellen kredieten zijn opgenomen in bijlage 2 bij deze begroting.

Reserves

Het geraamde verloop van de reserves in 2025 is als volgt:

	1-1-2025	Stortingen	Onttrekkingen	31-12-2025
Algemene reserve				
Egalisatiereserve	3.379.700			3.379.700
	3.379.700	-	-	3.379.700
Bestemmingsreserves				
Gezondheidsmonitor	284.113	102.000	60.000	326.113
FLO	806.781			806.781
Uitwerkingskader Meldkamer	500.000			500.000
Tweede loopbaanbeleid	211.761		74.595	137.166
In te halen werkzaamheden	918.561		247.500	671.061
Gezonde leefomgeving	43.042		43.042	-
Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers	66.874		66.874	-
Wabo	200.000		90.000	110.000
	3.031.132	102.000	582.011	2.551.121
Totaal eigen vermogen	***6.410.832***	***102.000***	***582.011***	***5.930.821***

Bij de jaarrekening 2023 is in de resultaatbestemming voorgesteld om de bestemmingsreserves FLO (€ 800.000), in te halen werkzaamheden onderdelen Wnra (€ 100.000) en Omgevingswet (€ 135.000) in te zetten voor de fuwa en de bestemming per 01.01.2024 te wijzigen.
In afwachting van het bestuursbesluit is dit nog niet verwerkt in bovenstaand verloopoverzicht.

Voorzieningen

Het geraamde verloop in de voorzieningen in 2025 is als volgt:

	1-1-2025	Stortingen	Onttrekkingen	31-12-2025
Verplichtingen, verliezen, risico's				
Verplichtingen, verliezen, risico's				
Voorziening opgebouwde spaaruren	115.376			115.376
FLO	7.427.888	177.976	670.525	6.935.339
Voorziening spaaruren IKB	871.828	97.543		969.371
	8.415.092	275.519	670.525	8.020.086
Egalisatie van lasten				
Groot onderhoud Harlingertrekweg	333.930	67.713	157.364	244.279
Groot onderhoud brandweerkazernes	1.912.184	531.571	373.430	2.070.325
	2.246.114	599.284	530.794	2.314.604
Totaal voorzieningen	***10.661.205***	***874.803***	***1.201.319***	***10.334.689***

Geprognosticeerde balans 2025

	1-1-2025	31-12-2025		1-1-2025	31-12-2025
Materiële vaste activa	78.416	86.400	Eigen vermogen	6.973	6.493
Vorderingen	15.650	15.650	Voorzieningen	10.661	10.335
Liquide middelen	469	469	Langlopende schulden	67.492	67.438
Overlopende activa	5.997	5.997	Kortlopende schulden	10.081	10.081
			Overlopende passiva	5.325	14.169
	100.532	***108.516***		***100.532***	***108.516***

In de voorspelde balans is rekening gehouden met de geplande investeringen voor 2024 en 2025 en een stabiel werkkapitaal. Ook hebben we de geplande mutaties in reserves en voorzieningen, zoals in de eerdere paragrafen genoemd, verwerkt. De behoefte aan langlopende financiering is bepaald op basis van het meerjareninvesteringsplan en de vastgelegde financieringsstructuur. De rentelast voor deze financiering hebben we gedekt in de begroting 2025.
Bovenstaande balans is de basis voor de berekende financiële kengetallen in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'.

Bijlage 1.
Bijdrage per gemeente 2025-2028

	2025	2026	2027	2028
Achtkarspelen	€ 3.579.429	€ 3.736.311	€ 3.887.395	€ 4.037.996
Ameland	€ 973.298	€ 1.014.775	€ 1.055.314	€ 1.095.109
Dantumadiel	€ 2.377.935	€ 2.482.310	€ 2.582.750	€ 2.682.949
De Fryske Marren	€ 7.099.039	€ 7.408.994	€ 7.708.091	€ 8.005.614
Harlingen	€ 2.100.220	€ 2.192.169	€ 2.280.770	€ 2.369.035
Heerenveen	€ 6.770.404	€ 7.066.645	€ 7.352.188	€ 7.636.559
Leeuwarden	€ 18.119.068	€ 18.908.431	€ 19.671.023	€ 20.428.694
Noardeast-Fryslân	€ 6.037.589	€ 6.301.692	€ 6.556.295	€ 6.809.815
Ooststellingwerf	€ 3.432.687	€ 3.582.779	€ 3.727.504	€ 3.871.580
Opsterland	€ 3.834.309	€ 4.002.332	€ 4.164.159	€ 4.325.454
Schiermonnikoog	€ 280.459	€ 292.372	€ 304.036	€ 315.465
Smallingerland	€ 7.271.949	€ 7.590.333	€ 7.897.118	€ 8.202.748
Súdwest-Fryslân	€ 12.161.758	€ 12.693.319	€ 13.205.977	€ 13.716.229
Terschelling	€ 995.814	€ 1.038.560	€ 1.080.179	€ 1.121.198
Tytsjerksteradiel	€ 4.260.130	€ 4.446.508	€ 4.626.168	€ 4.805.077
Vlieland	€ 292.268	€ 304.766	€ 316.959	€ 328.951
Waadhoeke	€ 6.279.979	€ 6.554.397	€ 6.819.088	€ 7.082.504
Weststellingwerf	€ 3.270.292	€ 3.413.856	€ 3.551.998	€ 3.689.820
	€ 3.579.429	**€ 3.736.311**	**€ 3.887.395**	**€ 4.037.996**

2025

Bijdrage 2025	Gezondheid	Crisisbeheer	Brandweer	Totaal
Achtkarspelen	€ 1.464.785	€ 167.991	€ 1.946.653	€ 3.579.429
Ameland	€ 199.822	€ 22.917	€ 750.560	€ 973.298
Dantumadiel	€ 998.795	€ 114.548	€ 1.264.592	€ 2.377.935
De Fryske Marren	€ 2.705.500	€ 310.284	€ 4.083.256	€ 7.099.039
Harlingen	€ 842.373	€ 96.609	€ 1.161.239	€ 2.100.220
Heerenveen	€ 2.687.027	€ 308.165	€ 3.775.212	€ 6.770.404
Leeuwarden	€ 6.612.479	€ 758.360	€ 10.748.229	€ 18.119.068
Noardeast-Fryslân	€ 2.383.912	€ 273.402	€ 3.380.274	€ 6.037.589
Ooststellingwerf	€ 1.344.476	€ 154.193	€ 1.934.018	€ 3.432.687
Opsterland	€ 1.563.916	€ 179.360	€ 2.091.034	€ 3.834.309
Schiermonnikoog	€ 51.100	€ 5.860	€ 223.498	€ 280.459
Smallingerland	€ 2.919.163	€ 334.788	€ 4.017.998	€ 7.271.949
Súdwest-Fryslân	€ 4.729.265	€ 542.382	€ 6.890.111	€ 12.161.758
Terschelling	€ 256.438	€ 29.410	€ 709.967	€ 995.814
Tytsjerksteradiel	€ 1.686.410	€ 193.408	€ 2.380.312	€ 4.260.130
Vlieland	€ 67.180	€ 7.705	€ 217.384	€ 292.268
Waadhoeke	€ 2.431.058	€ 278.809	€ 3.570.113	€ 6.279.979
Weststellingwerf	€ 1.377.259	€ 157.953	€ 1.735.080	€ 3.270.292
	€ 1.464.785	**€ 167.991**	**€ 1.946.653**	**€ 3.579.429**

2026

Bijdrage 2026	Gezondheid	Crisisbeheer	Brandweer	Totaal
Achtkarspelen	€ 1.526.192	€ 182.887	€ 2.027.232	€ 3.736.311
Ameland	€ 208.198	€ 24.949	€ 781.628	€ 1.014.775
Dantumadiel	€ 1.040.667	€ 124.706	€ 1.316.938	€ 2.482.310
De Fryske Marren	€ 2.818.920	€ 337.798	€ 4.252.276	€ 7.408.994
Harlingen	€ 877.686	€ 105.175	€ 1.209.307	€ 2.192.169
Heerenveen	€ 2.799.672	€ 335.491	€ 3.931.482	€ 7.066.645
Leeuwarden	€ 6.889.686	€ 825.607	€ 11.193.137	€ 18.908.431
Noardeast-Fryslân	€ 2.483.850	€ 297.646	€ 3.520.196	€ 6.301.692
Ooststellingwerf	€ 1.400.839	€ 167.866	€ 2.014.074	€ 3.582.779
Opsterland	€ 1.629.478	€ 195.264	€ 2.177.590	€ 4.002.332
Schiermonnikoog	€ 53.242	€ 6.380	€ 232.750	€ 292.372
Smallingerland	€ 3.041.540	€ 364.475	€ 4.184.318	€ 7.590.333
Súdwest-Fryslân	€ 4.927.525	€ 590.477	€ 7.175.318	€ 12.693.319
Terschelling	€ 267.188	€ 32.018	€ 739.355	€ 1.038.560
Tytsjerksteradiel	€ 1.757.108	€ 210.558	€ 2.478.842	€ 4.446.508
Vlieland	€ 69.996	€ 8.388	€ 226.382	€ 304.766
Waadhoeke	€ 2.532.972	€ 303.532	€ 3.717.893	€ 6.554.397
Weststellingwerf	€ 1.434.997	€ 171.959	€ 1.806.901	€ 3.413.856
	€ 35.759.756	**€ 4.285.175**	**€ 52.985.617**	**€ 93.030.549**

2027

Bijdrage 2027	Gezondheid	Crisisbeheer	Brandweer	Totaal
Achtkarspelen	€ 1.583.406	€ 196.769	€ 2.107.219	€ 3.887.395
Ameland	€ 216.003	€ 26.843	€ 812.468	€ 1.055.314
Dantumadiel	€ 1.079.679	€ 134.171	€ 1.368.900	€ 2.582.750
De Fryske Marren	€ 2.924.596	€ 363.439	€ 4.420.056	€ 7.708.091
Harlingen	€ 910.589	€ 113.159	€ 1.257.022	€ 2.280.770
Heerenveen	€ 2.904.626	€ 360.957	€ 4.086.604	€ 7.352.188
Leeuwarden	€ 7.147.968	€ 888.276	€ 11.634.779	€ 19.671.023
Noardeast-Fryslân	€ 2.576.965	€ 320.239	€ 3.659.091	€ 6.556.295
Ooststellingwerf	€ 1.453.354	€ 180.608	€ 2.093.542	€ 3.727.504
Opsterland	€ 1.690.564	€ 210.086	€ 2.263.510	€ 4.164.159
Schiermonnikoog	€ 55.238	€ 6.864	€ 241.933	€ 304.036
Smallingerland	€ 3.155.562	€ 392.141	€ 4.349.416	€ 7.897.118
Súdwest-Fryslân	€ 5.112.248	€ 635.298	€ 7.458.431	€ 13.205.977
Terschelling	€ 277.204	€ 34.448	€ 768.527	€ 1.080.179
Tytsjerksteradiel	€ 1.822.978	€ 226.541	€ 2.576.648	€ 4.626.168
Vlieland	€ 72.620	€ 9.024	€ 235.314	€ 316.959
Waadhoeke	€ 2.627.928	€ 326.572	€ 3.864.588	€ 6.819.088
Weststellingwerf	€ 1.488.792	€ 185.012	€ 1.878.195	€ 3.551.998
	€ 37.100.322	**€ 4.610.447**	**€ 55.076.243**	**€ 96.787.011**

2028

Bijdrage 2028	Gezondheid	Crisisbeheer	Brandweer	Totaal
Achtkarspelen	€ 1.642.436	€ 211.074	€ 2.184.486	€ 4.037.996
Ameland	€ 224.056	€ 28.794	€ 842.259	€ 1.095.109
Dantumadiel	€ 1.119.930	€ 143.925	€ 1.419.094	€ 2.682.949
De Fryske Marren	€ 3.033.626	€ 389.860	€ 4.582.128	€ 8.005.614
Harlingen	€ 944.536	€ 121.385	€ 1.303.114	€ 2.369.035
Heerenveen	€ 3.012.912	€ 387.198	€ 4.236.449	€ 7.636.559
Leeuwarden	€ 7.414.447	€ 952.852	€ 12.061.396	€ 20.428.694
Noardeast-Fryslân	€ 2.673.035	€ 343.519	€ 3.793.260	€ 6.809.815
Ooststellingwerf	€ 1.507.535	€ 193.738	€ 2.170.307	€ 3.871.580
Opsterland	€ 1.753.589	€ 225.359	€ 2.346.507	€ 4.325.454
Schiermonnikoog	€ 57.298	€ 7.363	€ 250.804	€ 315.465
Smallingerland	€ 3.273.202	€ 420.649	€ 4.508.898	€ 8.202.748
Súdwest-Fryslân	€ 5.302.835	€ 681.483	€ 7.731.911	€ 13.716.229
Terschelling	€ 287.539	€ 36.952	€ 796.707	€ 1.121.198
Tytsjerksteradiel	€ 1.890.940	€ 243.010	€ 2.671.127	€ 4.805.077
Vlieland	€ 75.327	€ 9.681	€ 243.943	€ 328.951
Waadhoeke	€ 2.725.899	€ 350.313	€ 4.006.292	€ 7.082.504
Weststellingwerf	€ 1.544.295	€ 198.462	€ 1.947.063	€ 3.689.820
	€ 38.483.436	**€ 4.945.617**	**€ 57.095.743**	**€ 100.524.796**

Bijlage 2.
Investeringskredieten 2025

Investeringskredieten	Krediet 2025
Kantoormeubilair	229.408
Mobiele telefoons, tablets, iPads	144.889
Systeem soft- en hardware	144.889
Werkplekautomatisering vanaf 2018	392.409
Overige kantoorinventaris	28.978
Installaties met digitale componenten	78.994
Werktuigbouwkundige installaties > 30 kW	121.493
Renovatie, restauratie en verbouwing van bedrijfsgebouwen	530.000
Organisatie	**1.671.061**
Inrichting GGD	100.000
Visuskaarten JGZ	35.000
GGD	**135.000**
Ademlucht	24.410
Dienstvoertuigen	457.266
Gebouwen	4.389.235
Grond	291.328
Hulpverleningsvoertuigen	93.165
Installaties	3.261.195
Mobiele telefonie, tablets en iPads	114.841
Overige (kantoor)inventaris	280.506
Overige brandweerinventaris	1.016.506
Persoonlijke beschermingsmiddelen	443.170
Personeel Materieelvoer- en vaartuigen	51.241
Renovatie en verbouwing	221.401
Tankautospuiten	4.560.674
Brandweer	**15.204.938**
Totaal investeringskredieten	**17.010.999**

Investeringskredieten Brandweer 2025-2028

Categorie	2025	2026	2027	2028
Ademlucht	24.410	1.278.281	1.096.061	382.148
Alarmeringsmiddelen			1.553.287	
Dienstvoertuigen	457.266	278.761	461.808	341.031
Gebouwen	4.389.235			
Grond	291.328			
Hulpverleningsvoertuigen	93.165		76.332	233.575
Installaties	3.261.195			
Mobiele telefonie, tablets en iPads	114.841	86.848	88.585	108.894
Overige (kantoor)inventaris	280.506			
Overige brandweerinventaris	1.016.506	349.783	258.522	302.626
Overige brandweervoertuigen		299.755	271.997	183.214
Persoonlijke beschermingsmiddelen	443.170	468.581	777.406	584.799
Personeel Materieelvoer- en vaartuigen	51.241	452.057		151.109
Redvoertuigen				908.346
Renovatie en verbouwing	221.401			
Tankautospuiten	4.560.674	3.055.536	4.441.751	1.274.856
Werkplekautomatisering			33.319	
Totaal	**15.204.938**	**6.269.602**	**9.059.068**	**4.470.598**